

Vietos plėtros strategijų rengimo ir atrankos taisyklių

1 priedas

ŠIAULIŲ MIESTO 2022–2029 M. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA**IVADAS**

Šiaulių miesto vietos veiklos grupė parengė Šiaulių miesto 2022–2029 metų vietos plėtros strategiją, kuri skirta įgyvendinti 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos, patvirtintos Europos Komisijos 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimu Nr. C(2022) 5742, 4 prioriteto „Socialiai atsakingesnė Lietuva“ 4.7 uždavinį „Skatinti aktyvią įtrauktį, siekiant propaguoti lygias galimybes ir aktyvų dalyvavimą ir gerinti įsidarbinamumą“ ir 4.9 uždavinį „Didinant socialinę ir ekonominę marginalizuotų bendruomenių, migrantų ir nepalankias sąlygas turinčių grupių integraciją įgyvendinant integruotas priemones, įskaitant aprūpinimą būstu ir socialinių paslaugų teikimą“.

Šiaulių miesto vietos veiklos grupė (toliau – Šiaulių m. VVG)

Šiaulių m. VVG yra ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio teisinė forma – asociacija, įsteigtas pagal Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymą. Šiaulių m. VVG įsteigta 2015 m. balandžio 8 d. (VĮ Registrų centre įregistruota 2015 m. liepos 1 d.), registracijos vieta Vilniaus g. 88, Šiauliai. Asociacijos veikla grindžiama trijų sektorių (partnerių) – bendruomeninių ir kitų nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO), asocijuotų verslo struktūrų ir (ar) įmonių ir savivaldybės tarybos (vietos valdžios) – partnerystės principu.

Steigėjai: Šiaulių miesto savivaldybė, Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmai, Šiaulių pramonininkų asociacija, Šiaulių jaunimo organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“.

Nariai: Šiaulių miesto savivaldybė, Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmai, Šiaulių pramonininkų asociacija, Šiaulių jaunimo organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“, Jaunimo ugdymo saviraiškos ir pilietiškumo organizacija (JUSPO), Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų asociacija „Visuomeninės iniciatyvos“.

Šiaulių m. VVG organas – visuotinis narių susirinkimas. Valdymo organai: kolegialus valdymo organas – Šiaulių m. VVG valdyba; vienasmenis valdymo organas – Šiaulių m. VVG pirmininkas.

Šiaulių m. VVG valdyba sudaryta iš 6 asmenų (bent vienas jaunesnis nei 29 m. ir (arba) deleguotas savivaldybės jaunimo organizacijų tarybos arba savivaldybės jaunimo reikalų tarybos, veikiančios Šiaulių m. savivaldybėje), atstovaujančių vietos valdžiai, verslui ir NVO sektoriui.

Šiaulių m. VVG veiklos tikslai: pagerinti vietines įsidarbinimo galimybes ir didinti bendruomenių socialinę integraciją, išnaudojant vietos bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius; skatinti aktyvią įtrauktį, siekiant propaguoti lygias galimybes, nediskriminavimą ir aktyvų dalyvavimą, ir gerinti įsidarbinamumą; skatinti marginalizuotų bendruomenių, mažas pajamas gaunančių namų ūkių ir nepalankioje padėtyje esančių grupių, įskaitant specialiųjų poreikių turinčius asmenis, socialinę ir ekonominę įtrauktį, vykdant integruotus veiksmus, įskaitant aprūpinimą būstu ir socialinių paslaugų teikimą; pagal savo veiklos kompetenciją ir galimybes skatinti Šiaulių miesto plėtrą; aktyviai dalyvauti rengiant ir įgyvendinant miesto plėtros strategiją, planus bei programas Šiaulių miesto teritorijoje.

2016 m. Šiaulių m. VVG parengė Šiaulių miesto vietos plėtros strategiją pagal 2014–2020 m. veiksmų programos 8 prioriteto 8.6.1 uždavinį „Pagerinti vietines įsidarbinimo galimybes ir

didinti bendruomenių socialinę integraciją, išnaudojant vietos bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius“. 2017–2023 m. sėkmingai vykdė Strategijos įgyvendinimo administravimą, žr. <http://www.siauliaivvg.lt/projektai/igyvendinti-projektai/>.

Šiaulių m. VVG atstovauja nuolatiniais Šiaulių miesto gyventojams, kurių 2022 m. duomenimis yra apie 103 tūkst. Vykdydama veiklas, Šiaulių m. VVG nepažeidžia horizontaliųjų principų ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos nuostatų, vadovaujasi Lietuvos Respublikos Lygių galimybių įstatymo bei Lietuvos Respublikos vyrų ir moterų lygių galimybių įstatymo nuostatomis partnerystės ir atvirumo, jaunimo dalyvavimo, nediskriminavimo principais.

Šiaulių miesto 2022–2029 m. vietos plėtros strategija (toliau – VPS)

2023 m. parengta VPS vadovaujantis Vietos plėtros strategijų rengimo ir atrankos taisyklėmis, patvirtintomis vidaus reikalų ministro 2022 m. spalio 28 d. įsakymu Nr. 1V-67 (toliau – Taisyklės), Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos rekomendacijomis, Šiaulių miesto savivaldybės ir 2022–2030 m. Šiaulių regiono strateginiais planavimo dokumentais, Šiaulių m. pilietinės visuomenės ir privačiojo sektoriaus subjektų (bendruomenių, NVO, verslo asociacijos struktūrų ir kt.), gyventojų nuomonės apklausos rezultatais, Šiaulių miesto socialinės, ekonominės ir demografinės situacijos analize.

VPS parengta taikant bendruomenės inicijuotos vietos plėtros (BIVP) metodą, kai „iš apačios į viršų“ iniciatyvą perima Šiaulių m. bendruomenė (gyventojai), kurie geriausiai žino savo gyvenamosios vietovės problemas ir poreikius, kuriems svarbu šiuos poreikius patenkinti, išspręsti kylančius iššūkius ir efektyviausiai panaudoti ES investicijas. VPS įgyvendinti lėšos bus skirtos iš Europos socialinio fondo ir Europos regioninės plėtros fondo. Tai reiškia, kad sudaroma galimybė finansuoti daugiau „kietųjų“ investicijų ir veiksmus, skatinančius socialinio verslo kūrimą ir plėtrą.

Šiaulių m. 2022 m. skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje gyvenantys asmenys sudarė 18,3 proc. miesto gyventojų, tai yra mažiau nei Lietuvos vidurkis (21,2 proc.) Ypatingą skurdo ir socialinės atskirties riziką dažniausiai patiria sunkiai integruojami į darbo rinką arba joje ilgai neišsilaikantys asmenys. Mažinant socialinę atskirtį, atliepiant įvairių grupių socialinius iššūkius, išlieka poreikis plėtoti socialinę ir ekonominę įtrauktį didinančias integruotas priemones, užtikrinti žmogaus teises dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime.

Sudaryta darbo grupė iš Šiaulių m. gyventojų, bendruomenių, jaunimo, NVO, verslo asocijuotų struktūrų, švietimo įstaigų (Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos, Šiaulių technologijų mokymo centro), Užimtumo tarnybos, Socialinių paslaugų skyriaus atstovų ir Šiaulių m. savivaldybės įstaigų specialistų svariai prisidėjo atliepiant Šiaulių m. gyventojų lūkesčius, įvertinant pasirinktų alternatyvių tikslo, uždavinių ir veiksmų įgyvendinimo galimybes, rengiant veiksmų planą, planuojant biudžetą ir kt.

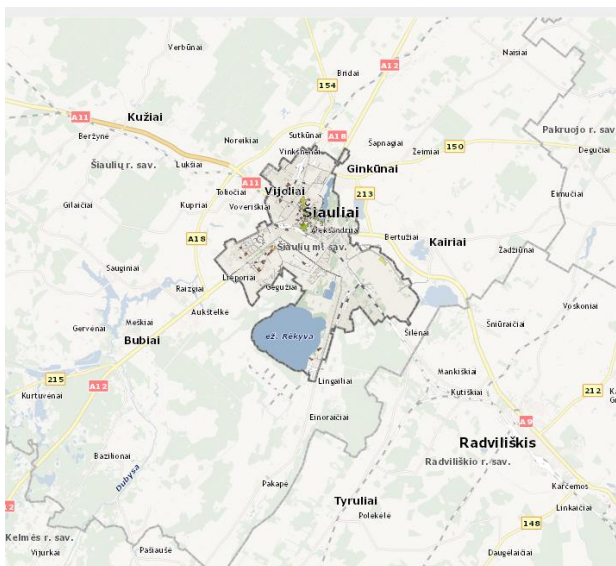
Atlikus Šiaulių m. teritorijos, gyventojų, teritorijos vystymosi poreikių ir galimybių analizę (svarbiausių socialinei, ekonominei, demografiniai teritorijos būklei įtaką darančių teigiamų, neigiamų veiksmų, jų tarpusavio sąsajų ir pan.) analizę, įvertinus faktinį, vidinį potencialą ir poreikius (stiprybes ir silpnybes) bei galimus išorinius procesus ir pokyčius, nepriklausančius nuo miesto, (grėsmes), turimus išteklius ir potencialą (galimybes), suformuluotas VPS tikslas – Šiaulių miesto socialinę atskirtį (riziką) patiriančių darbingų gyventojų, marginalizuotų bendruomenių ir kitų socialiai pažeidžiamų grupių padidėjęs aktyvumas ir lygios galimybės dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, išplėtoti socialiniai verslai ir integracijos paslaugos, kuriant socialinę gerovę. Tikslui įgyvendinti numatyti du uždaviniai ir veiksmai. 1 uždavinys „Sustiprinti Šiaulių miesto darbingų gyventojų, ypačiai socialiai pažeidžiamų asmenų, aktyvią socialinę įtrauktį, padidinti lygias galimybes dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime“. Veiksmai: 1. Taikyti prevencines, integruotas priemones socialinę atskirtį patiriantiems asmenims. 2 Teikti kompleksinę (re)integracijos į darbo rinką pagalbą mažiau galimybių turintiems jaunuoliams. 3. Vykdyti veiklas

užtikrinančias lygias galimybes migrantams, pabėgėliams, kitataučiams dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime. 4. Įgyvendinti neformalias iniciatyvas stiprinant Šiaulių bendruomenės (gyventojų) verslumą. 5. Vykdyti veiklas darbingų 60 m. ir vyresnio amžiaus asmenų socialinio ir darbinio aktyvumo didinimui. 6. Teikti paramą jauno verslo subjektams - Šiaulių m. VVG teritorijos gyventojams. 2 uždavinys „Sukurti naujų darbo vietų Šiaulių mieste, teikti kompleksinę paramą socialinio verslo kūrimui ir plėtrai, užtikrinant marginalizuotų bendruomenių, migrantų, nepalankias sąlygas turinčių grupių socialinę ir ekonominę įtrauktį“. Veiksmas: skatinti ir teikti paramą socialinio verslo kūrimui ir plėtojimui, sprendžiant pažeidžiamų grupių atskirties problemas. Planuojama, kad iki 2029 m. bus įgyvendinta ne mažiau kaip 15 bendruomenės iniciuotų vietos plėtros projektų (NVO ir (arba) įgyvendintų kartu su partneriu (-iais)). Veiklose dalyvaus ne mažiau negu 508 tikslinės grupės asmenys, iš jų ne mažiau kaip 40 proc. po dalyvavimo veiklose toliau dalyvaus socialinei integracijai skirtose veiklose ir (ar) darbo rinkoje. Paramą gavusiuose subjektuose bus sukurtos ne mažiau nei 2 darbo vietos, t. y. socialinio verslo įmonėse bus įdarbinti sunkiau integruojamų bendruomenės gyventojų grupių asmenys (socialiai pažeidžiami, socialinę riziką (atskirtį) patiriantys asmenys, mažiau galimybių turintys jaunuoliai ir kt.). VPS įgyvendinimo vertė – 1291764,71 Eur, iš jų 92,5 proc. sudaro Europos socialinio fondo + ir Europos regioninės plėtros fondo, 7,5 prov. LR valstybės biudžeto, 6,22 proc. Šiaulių m. savivaldybės biudžeto ir 8,78 proc. privačios lėšos. VPS administruoti numatyta 200 000 Eur (Europos regioninės plėtros fondo ir LR valstybės biudžeto lėšos), t.y. ne daugiau 20 proc. VPS vertės. Įgyvendinant VPS bus laikomasi partnerystės, vyrų ir moterų lygiu galimybių skatinimo, jaunimo nediskriminacijos horizontaliųjų principų.

Tokia apimtimi parengta ir sėkmingai įgyvendinta VPS kompleksiskai užtikrins socialinę atskirtį patiriančių asmenų, mažiau galimybių turinčio jaunimo, darbingų 60 m. ir vyresnio amžiaus asmenų, migrantų, pabėgėlių, kitataučių, marginalizuotų grupių asmenų, jauno verslo subjektų lygias galimybes dalyvauti darbo rinkoje, visuomenės gyvenime, padidins socialinę ir ekonominę įtrauktį. Pasiiekti rezultatai prisidės prie 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos 4.7 ir 4.9 konkrečių uždavinių rezultato rodiklių pasiekimo ir prie tvarios 2025–2033 m. Šiaulių miesto plėtros strategijos, 2022–2030 m. Šiaulių regiono plėtros plano tikslų įgyvendinimo.

TERITORIJA

Šiaulių miestas yra administracinis-teritorinis vienetas Šiaulių apskrityje, Šiaurės Lietuvoje. Teritorija apima Šiaulių miestą, kurio bendras miesto žemės plotas 81,13 km², miesto administracinių žemės ribų perimetras 70,317 km. Šiaulių miesto savivaldybė teritoriškai apsupta Šiaulių rajono. Šiaulių m. VVG veiklos teritorija ribojasi su rajono VVG veiklos teritorija. Pagal gyventojų skaičių – tai ketvirtas miestas šalies miestu, kuriame gyvena daugiau nei 103 tūkst. gyventojų. Šiaulių regionas, kurio centas yra Šiaulių miestas, apima 7 savivaldybes: Akmenės rajono, Joniškio rajono, Kelmės rajono, Pakruojo rajono, Radviliškio rajono, Šiaulių miesto, Šiaulių rajono (1 pav.). Šiaulių regionas užima 8 537 km² teritoriją (13 proc. Lietuvos teritorijos) ir teritorijos plotu yra didžiausias regionas Vidurio ir vakarų Lietuvoje.

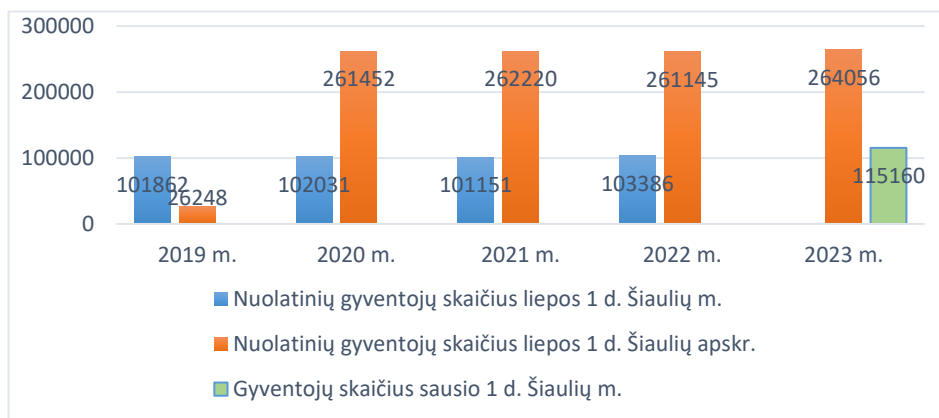
1 pav. Šiaulių miesto ribos ir VPS įgyvendinimo teritorija
Šaltinis: <https://maps.siauliai.lt/>

Šiauliai – pramonės, kultūros, mokslo centras Šiaurės Lietuvoje. Šiauliai – Šiaurės Lietuvos pramonės, kultūros, mokslo centras. Per Šiaulius nutiestos geležinkelio linijos į Taliną, Kaliningradą, Minską, Liepoją, Vilnių ir kitur. Šiaulių teritorijos ribose (Zokniuose) yra įsikūręs tarptautinis Šiaulių oro uostas, kuris vykdo orlaivių remonto, krovinių, keleivių aptarnavimo ir kitas paslaugas, NATO karinė oro pajėgų bazė. Mieste plėtojama maisto, baldų, plastiko, buitinės paskirties, stiklo paketų, dviračių, metalo ir kt. pramonė. Vyriausybei įgyvendinant universitetų tinklo pertvarką nuo 2021 m. sausio 1 d. Šiaulių universitetas tapo Vilniaus universiteto dalimi – Vilniaus universiteto Šiaulių akademija – ir veikia kaip vienas iš trijų pagrindinių mokytojų rengimo centrų Lietuvoje, plėtojantis ir regionui aktualias studijų programas.

GYVENTOJAI

VPS analizuojami 2019–2023 m. laikotarpio statistiniai duomenys. Šaltiniai: LR statistikos departamentas (<https://osp.stat.gov.lt/>); [Statistinės suvestinės, VI Registru centras \(registrucentras.lt\)](https://registrucentras.lt); Užimtumo tarnyba (<https://uzt.lt/>); Jaunimo reikalų agentūra (<https://jra.lt>) ir kiti dokumentai, tyrimai, susiję su gyventojų apibrėžtimi. Paveikslėliai ir lentelės parengtos autorių, Viešosios įstaigos Nacionalinės regionų plėtros agentūros.

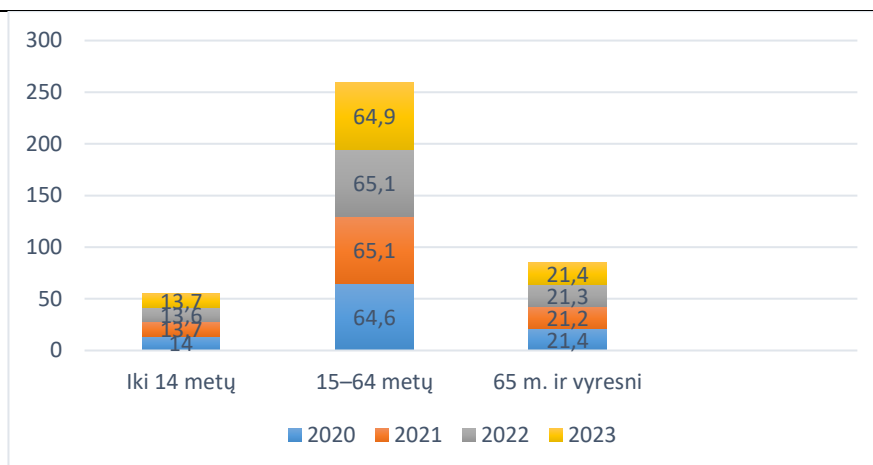
Registru centro duomenimis 2023 m. sausio 1 d. gyventojų skaičius Šiaulių m. sav. buvo 11 5160 asm. Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2022 m. liepos 1 d. 103 386 asm., 2021 m. – 101 151 asm., 2020 m. – 102 031 asm., 2019 m. – 101 862 asm. Lyginant su 2015–2018 m., kai buvo gyventojų mažėjimas, nuo 2019 m. gyventojų skaičius Šiaulių m. didėja (2 pav.).

2 pav. Nuolatinių gyventojų Šiaulių mieste ir apskrityje skaičiaus 2019–2023 m. dinamika

Šiaulių m. turi didžiausią gyventojų skaičių Šiaulių regione. 2022 metų pradžioje Šiaulių regione gyveno 261 145 nuolatiniai gyventojai. Tai sudarė 9,3 proc. visos šalies gyventojų. 2011–2021 metų laikotarpiu didžiojoje daugumoje Šiaulių apskrities savivaldybių neigiamas gyventojų skaičiaus pokytis viršijo šalies vidurkį.

Šiaulių m. nuolatinių gyventojų 2023 m. pagal amžių (3 pav.) buvo 13,7 proc. iki 14 m., 64,9 proc. 15–64 m., 21,4 proc. 65 m. ir vyresnių. Iki 2020 m. buvo stebimas gyventojų sumažėjimas, kurį labiausiai nulėmė gyventojų emigracija. Kadangi tarp emigracijos motyvų dominuoja ekonominiai, susiję su didesnėmis uždarbio galimybėmis, daugiausiai emigruoja darbingiausio amžiaus ekonomiškai aktyvūs gyventojai. Nuo 2022 m. mieste stebimas gyventojų skaičiaus didėjimas, kurį lėmė stipriai išaugusi imigracija, kompensavusi natūralų gyventojų sumažėjimą. Imigraciją išaugino atvykusių ukrainiečių, bėgančių nuo Rusijos karinės invazijos, skaičius bei Lietuvos piliečių grįžimas iš emigracijos po COVID-19 pandemijos.

3 pav. Nuolatinių gyventojų Šiaulių mieste 2020–2023 m. pasiskirstymas pagal amžių

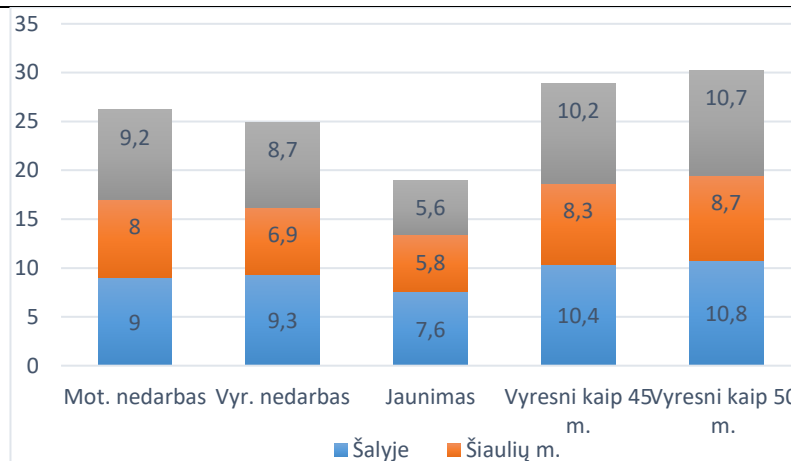
2023 m. kovo 1 d. registruotas nedarbas šalyje buvo 9,1 proc., Šiaulių r. savivaldybėje - 9,0 proc., Šiaulių m. savivaldybė - 7,4 proc. Užimtumo tarnybos Šiaulių klientų aptarnavimo departamento duomenimis, jaunimas iki 29 m. amžiaus sudarė 16,2 proc., 50 m. amžiaus asmenys ir vyresni – 39,4 proc., neįgalieji – 9,5 proc., ilgalaikiai bedarbiai – 13,4 proc. Moterys sudarė daugiau, kaip pusę visų registruotų bedarbių. (1 lentelė). Lyginant su praėjusiais 3 metais, didėja moterų nedarbas. Taip pat daugėja jaunų bedarbių, neskaitant 2021 m., kai buvo COVID pandemija.

	2020	proc. *	2021	proc. *	2022	proc. *	2023	proc. *
Viso registruota bedarbių	3983		7696		4939		4630	
Moterys	2038	51,2	4120	53,5	2631	53,3	2505	54,1
Jaunimas iki 29 m. amžiaus	578	14,5	1679	21,8	586	11,9	751	16,2
50 m. amžiaus ir vyresni asmenys	1751	44,0	3016	39,2	2257	45,7	1822	39,4
Neįgalieji	389	9,8	849	11,0	623	12,6	442	9,5
Ilgalaikiai bedarbiai	534	13,4	1537	20,0	1691	34,2	620	13,4
* procentai nuo visų registruotų bedarbių								

1 lentelė. Bedarbių struktūra 2020–2023 m. sausio 1 d. Šiaulių mieste

Šiaulių m. registruoti 593 darbo rinkai besirengiantys asmenys. Užimtumo tarnybos Šiaulių klientų aptarnavimo departamento duomenimis, didžiąsą dalį sudarė virš 50 m. amžiaus asmenys, moterys, neturintys profesinio pasirengimo. Mažėja neįgalumą turinčių asmenų.

2023 m. kovo 1 d. bedarbių procentas nuo darbingų amžiaus gyventojų (4 pav.) Šiaulių m. didžiausią procentą sudarė vyresni nei 45 ir 50 m. asmenys. Šie procentai rodo, kad daugėja vyresnio darbingo amžiaus asmenų nedarbas.

4 pav. Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų 2023 m. kovo 1 d.

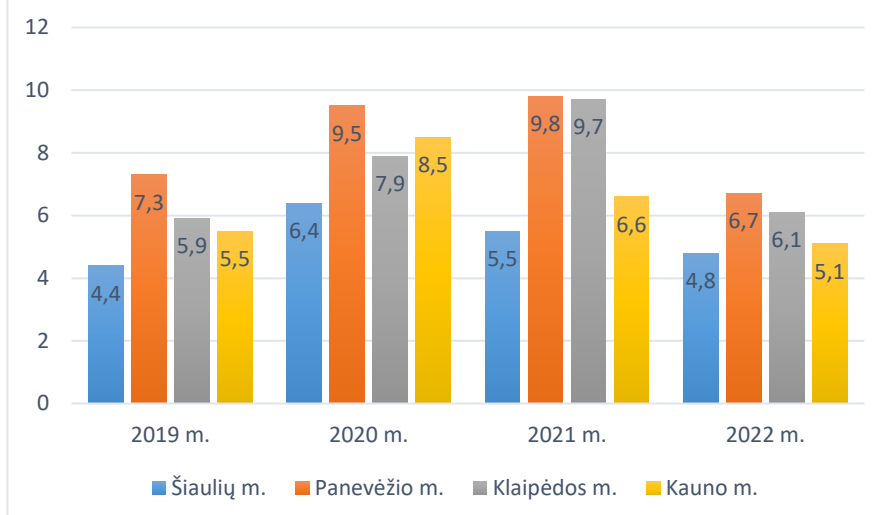
Šiaulių mieste ir su miestu besiribojančioje teritorijoje - Šiaulių r. bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus asmenų yra labai panašus, todėl sociakultūrinės, socialinės prevencinės/intervencinės/postvencinės ir kitos paslaugos reikalingos tiek miesto, tiek rajono teritorijos gyventojams.

Remiantis Užimtumo tarnybos duomenimis (2 lentelė), Šiaulių apskrityje per 2023 m. liepos mėn., Šiaulių m. registruota daugiausia bedarbių. Tačiau palyginus su savivaldybėse esančių gyventojų skaičiumi, daugiausia bedarbių užregistruota Šiaulių r., Akmenės r., Radviliškio r. ir Kelmės r.

Savivaldybė	Registruota bedarbių		Registruota darbo rinkai besirengiančių mėn. pabaigoje	Bedarbių procentinė dalis nuo darbingų amžiaus gyventojų			Įdarbinta	Įregistruota naujų darbo vietų
	per mėn.	iš viso mėnesio pabaigoje		2023-06-01	2023-07-01	pokytis+/-		
Šiaulių m.	748	4121	772	6,6	6,2	-0,4	577	958
Šiaulių r.	329	2064	524	8,2	8,1	-0,1	216	159
Akmenės r.	163	1061	539	9,4	9,2	-0,2	112	116
Joniškio r.	155	807	425	6,3	6,3	0,0	96	83
Kelmės r.	177	1475	435	9,8	9,6	-0,2	120	82
Pakruojo r.	125	826	123	7,9	7,2	-0,7	129	113
Radviliškio r.	272	1865	781	8,9	8,7	-0,2	226	125

2 lentelė. Darbo rinkos rodikliai Šiaulių apskrityje 2023m. liepos mėn.

Lietuvos statistikos duomenimis, lyginant su Vidurio ir vakarų Lietuvos didžiaisiais miestais, Šiaulių m. nedarbo lygis, iš viso pagal išsilavinimą, nuo 2019 m. yra mažiausias (5 pav.). 2020–2021 m. nedarbo lygis buvo išaugęs dėl paskelbto karantino, kuomet sumažėjęs laisvų darbo vietų skaičius mažino įdarbinimo galimybes. Pagrindinės darbuotojų atleidimų priežastys buvo įvardijamos šios – įmonės likvidavimas, pandemijos sukeltos ekonominės pasekmės ir tai lėmęs ženklus užsakymų sumažėjimas, perteklinė darbuotojų darbo veikla.

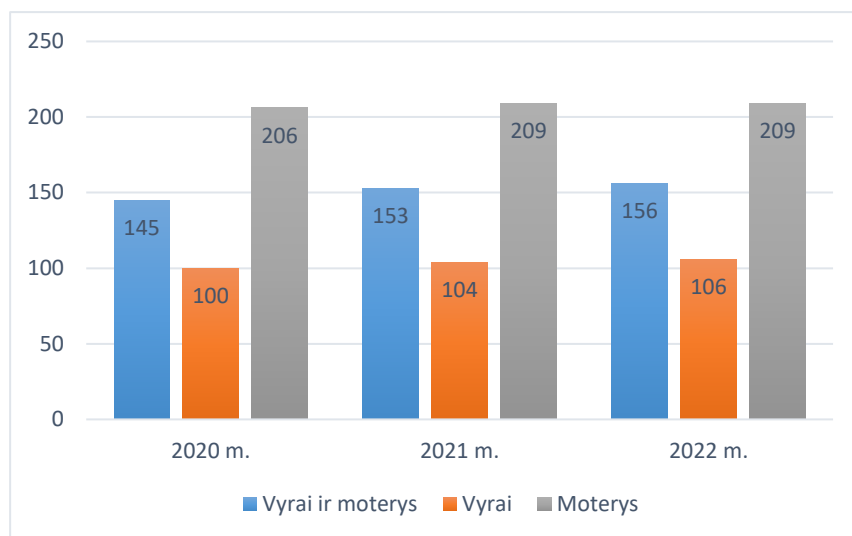
5 pav. Nedarbo lygis (proc.), iš viso pagal išsilavinimą, 15 m. ir vyresnių Vidurio ir Vakarų Lietuvos regiono didžiuosiuose miestuose (2019–2022 m.)

Atlikti tyrimai rodo, kad pagrindinės kliūtys užimtumui - socialinių įgūdžių ir (ar) motyvacijos dirbti stoka (58 proc.), neturėjimas galimybių atvykti iš nuolatinės gyvenamosios vietos į darbo vietą (19 proc.), apribotas disponavimas pinigineis lėšomis (11 proc.), turi prižiūrėti ir (ar) slaugyti šeimos narį ar kartu gyvenantį asmenį (10 proc.), priklausomybės nuo alkoholio ar kt. (2 proc.).

Darbo rinkoje papildomai remiamais laikomi: bedarbiai, kurie yra darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas iki 25 proc. darbingumo lygis arba sunkus neįgalumo lygis, 30–40 proc. darbingumo lygis arba vidutinis neįgalumo lygis, 45–55 proc. darbingumo lygis arba lengvas neįgalumo lygis. Nuo 2023 m. sausio 1 d. įsigaliosiantis naujas teisinis reguliavimas nustato, kad valstybės pagalba ir paslaugos nukreiptos keliauti paskui žmogų, nepriklausomai nuo įmonės statuso. Visos reikiamos paslaugos ir priemonės (darbo vietos pritaikymas, subsidijos darbo asistento išlaidoms, aktyvios darbo rinkos politikos priemonių kompleksas, įdarbinimas subsidijuojant ir kt.), asmenims su negalia reglamentuotos Užimtumo įstatyme. Tokiu būdu sukurtos asmenims su negalia vienodos sąlygos dirbti atviroje darbo rinkoje.

Siekiant užtikrinti kompetentingą paslaugų teikimą nepasirengusiems darbo rinkai asmenims, Užimtumo tarnybos Šiaulių klientų aptarnavimo departamentas glaudžiai bendradarbiauja su Šiaulių mieste veiklą vykdančiomis nevyriausybinėmis organizacijomis (NVO), socialiniais partneriais ir kt., kurie turi parengę programas, dirba su adaptuota metodika tikslinėms grupėms.

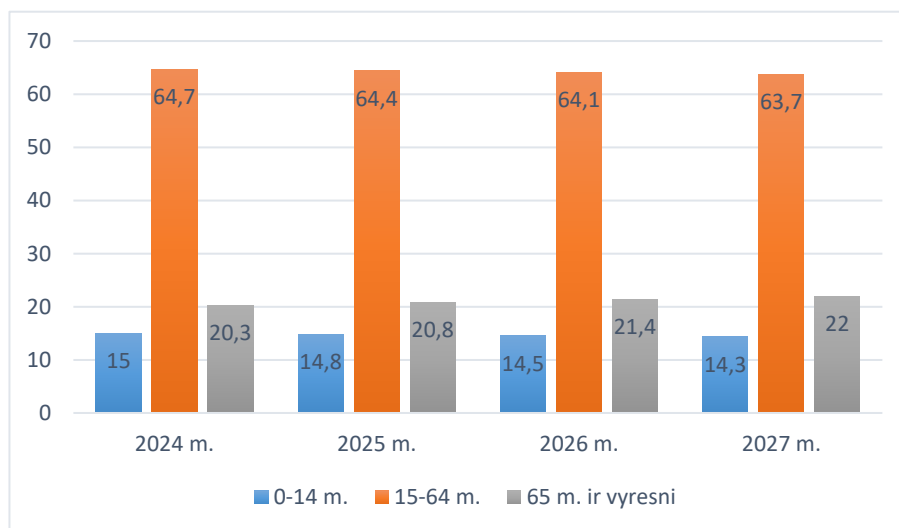
Reikšmingas rodiklis, rodantis visuomenės senėjimą, yra demografinis senatvės koeficientas. Šiaulių apskr. (6 pav.) - pagyvenusių (65 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus 2020 m. – 145, 2021 m. – 153, 2022 m. – 156. Didėjantis demografinis senatvės koeficientas rodo, kad daugėja vyresnio amžiaus gyventojų lyginant su jaunesnio amžiaus asmenimis. Šiai tendencijai įtakos turėjo mažėjantis gimstamumo skaičius ne tik Šiaulių m., bet ir visame Vidurio ir Vakarų Lietuvos regione, suaugusių gyventojų sveikatos gerėjimas ir jų mirtingumo sumažėjimas, neigiamas migracijos neto. 2020–2022 m. moterų demografinis senatvės koeficientas buvo didesnis nei vyrų.

6 pav. Demografinės senatvės koeficientas metų pradžioje Šiaulių apskrityje

Senstant visuomenei, sunkėja mokesčių našta ekonomiškai aktyviems darbingo amžiaus gyventojams. Šiaulių miesto savivaldybėje senyvo amžiaus asmenys tampa viena iš didžiausių socialinių paslaugų gavėjų grupių. 2021 metais Šiaulių mieste buvo 9 074 asmenys su negalia (2020 m. – 9 475, darbingo amžiaus asmenys su negalia – 5 955 (2020 m. – 6260), pensinio amžiaus asmenys – 2 463 (2020 m. – 2 541).

Prognozuojama (7 pav.), kad 2024–2027 m. Lietuvoje procentaliai mažės 15–64 m. amžiaus asmenų, tačiau didės 65 m. ir vyresnių amžiaus asmenų. Visi rodikliai atspindi egzistuojančią gyventojų senėjimo problemą, keičiasi visuomenės sudėtis: mažėja vaikų ir darbingo amžiaus gyventojų, daugėja pensinio amžiaus žmonių, todėl socialinių paslaugų organizavimas ir teikimas išlieka itin svarbus senyvo amžiaus asmenims.

7 pav. Gyventojų amžiaus struktūra (proc.) 2024–2027 m.

Rinkos ekonomikos sąlygos išryškino žmonių grupes, kurioms socialinės paslaugos tapo itin svarbios. Tai asmenys, patiriantys socialinę riziką, vaikai su negalia ir jų šeimos, likę be tėvų globos vaikai, suaugę asmenys su negalia ir jų šeimos, senyvo amžiaus asmenys ir jų šeimos,

suaugę asmenys, patiriantis socialinę riziką ir jų šeimos, vaikus globojančios šeimos, kiti asmenys ir šeimos.

Šiaulių miesto savivaldybės, kaip ir kitų šalies savivaldybių, gyventojų socialinių paslaugų poreikius sąlygoja panašūs objektyvūs ir subjektyvūs veiksniai: visuomenės senėjimas, vidutinės gyvenimo trukmės ilgėjimas, nedarbas, negalia, alkoholio, narkotinių ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas, psichologinė, fizinė ar seksualinė prievarta, motyvacijos keisti situaciją stoka ir kitos priežastys. Socialinių įgūdžių stoka prižiūrint vaikus, nedalyvavimas vaikų ugdyme, tinkamų gyvenimo sąlygų neužtikrinimas, finansiniai sunkumai, gaunamos valstybinės paramos naudojimas ne šeimos, ne vaikų interesams ir kt. Tokiomis sąlygomis augantys vaikai ir jaunuoliai dažnai vaikatauja, nelanko mokyklos, buriasi į nusikalstamas grupes ir kt.

2022 m. Šiaulių m. skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje gyvenantys asmenys sudarė 18,3 proc. miesto gyventojų, tai yra mažiau nei Lietuvos vidurkis (21,2 proc.) Ypatingą skurdo ir socialinės atskirties riziką dažniausiai patiria sunkiai integruojami į darbo rinką arba joje ilgai neišsilaikantys asmenys. Mažinant socialinę atskirtį, atliepiant įvairių grupių socialinius iššūkius, išlieka poreikis plėtoti socialinę ir ekonominę įtrauktį didinančias integruotas priemones, užtikrinti žmogaus teises dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime.

Taikant bendruomenės inicijuotą vietos plėtros (BIVP) metodą, atlikus Šiaulių m. NVO ir kt. organizacijų, dirbančių su tikslinėmis grupėmis ir geriausiai žinantys jų situaciją, problemas ir galimybes, projektinių pasiūlymų analizę, išaiškėjo, jog Šiaulių m. didėja paslaugų poreikis mažiau galimybių turinčiam jaunimui. Mažiau galimybių turintis jaunimas – jaunas žmogus, neturintis tokių pat sąlygų kaip bendraamžiai savo kompetencijoms ir veikloms plėtoti, nes gyvena nepalankiomis sąlygomis ar patiria socialinių (įtariamai (kaltinami) padarius nusikalstamas veikas jauni žmonės (14-24 m.), vaikai (15-17 m.) galimai patyrę smurtą, vaikai iš socialinės rizikos šeimų, vaikai (nuo 15 m.) iš vaikų globos įstaigų), ekonominių (registruoti jauni (20-29 m.) bedarbiai, išsilavinimo (nesimokantys vaikai, bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai, palikti kartoti programos kursą (8-12 kl), kultūrinių (14-29 m. imigrantai), geografinių (jaunimas gyvenantys kaime), sveikatos (neįgaliais pripažinti jauni (14-29 m.) žmonės, vaikai (15-17 m.) užregistruoti piktnaudžiaujantys alkoholiu, narkotinėmis, toksinėmis medžiagomis, vaikai (15-17 m.) turintys psichikos ir elgesio sutrikimų) problemų. Atlikti tyrimai Lietuvoje ir Europoje rodo, kad nepalankioje socialinėje aplinkoje augantis ir/ar mažiau sunkumų galimybių turintis jaunimas tiesiogiai susiduria su rizika, kuri pasireiškia per jaunuolio priimtą sprendimą elgtis vienaip ar kitaip. Dėl psichologinių problemų, socialinės raidos sutrikimų, neigiamų šeimos tarpusavio santykių, neigiamos socialinės komunikacijos patirties ar kt. negeba įvertinti elgesio galimų pasekmių, todėl dažniausiai patiria nesėkmę, kuri socialiai ji socialiai atskiria.

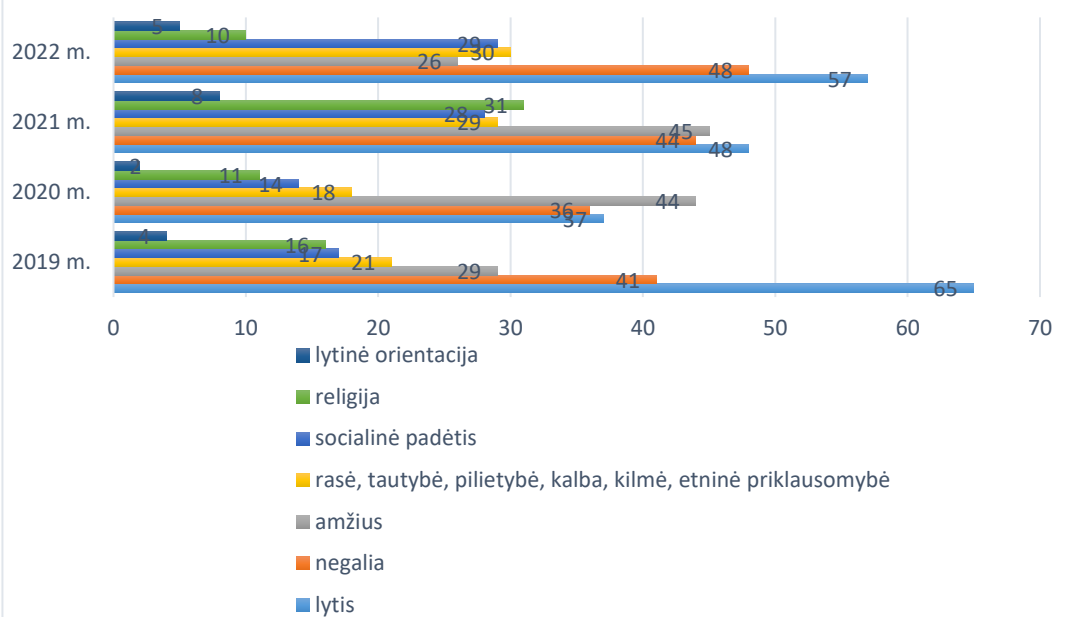
Šeima, bendraamžiai, socialinė aplinka, asmens savikontrolė, tapatumas, psichologinė, fiziologinė būseną sustiprina arba slopina rizikingą elgesį. Šių veiksmų analizė atskleidžia jaunuolio ir aplinkos tarpusavio sąveiką, kuri lemia efektyviausias prevencines priemones toje situacijoje. Jaunuolio rizikingo elgesio prevencijos vykdomas orientuojantis į socialinę aplinką, vadovaujantis nuostata, kad rizikinga aplinka, o ne asmuo. Pagrindinė sąlyga siekiant motyvuotai puoselėti prosocialų elgesį - neformalioje (laisvalaikio) aplinkoje įkuriant užimtumo grupes, įgyvendinant socialinius-meninius-sporto projektus orientuojamasi į asmens poreikių tenkinimą, savęs ir aplinkos pažinimą. Turintys mažesnę savikontrolės lygį, gali būti pažeidžiami dėl jų nesugebėjimo atsisipirti rizikingai pagundai nusikalsti, tuo pačiu nebedalyvauti švietimo sistemoje (įgyti išsilavinimą, profesinę kvalifikaciją ir pan.), darbo rinkoje ir pan.. Svarbu sutelkti visos bendruomenės jėgas ir priemones motyvuoti patiems dirbti ir užsidirbti, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, užkirsti kelią bendruomenės socialinėms problemoms kilti (spręsti laikiną apnakvindinimą, psichosocialinę pagalbą, laikiną atokvėpį ir kt.). Skatinti aktyvų jaunimo dalyvavimą visuomeninėje, socialinėje, savanorystės, pilietinėje ir kt. veiklose, vykdyti atvirą

darbą su jaunimu. Plėtoti sveiką gyvenimo būdą, organizuoti fizinio aktyvumo veiklas bei renginius, skatinant visapusišką tobulėjimą, laisvalaikio užimtumą ir kt. Šios sąlygos, metodų, prevencinių priemonių taikymas aktualus ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų aktyviai įtraukti, siekiant lygių galimybių ir nediskriminavimo dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime.

Priklausymas marginalizuotai grupei arba net suvokimas, kad jai priklausoma, didina nelygybės riziką, kalbant apie galimybę naudotis teisėmis arba paslaugomis ir prekėmis įvairiose srityse, pavyzdžiui, švietimo, užimtumo, sveikatos, socialinės paramos ir aprūpinimo būstu, siekiant apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje ar institucinio smurto ir teisingumo. Šis terminas taikomas žmonių grupėms, kurios dėl veiksmų, paprastai laikomų nepriklausančiais nuo jų valios, neturi tų pačių galimybių kaip kitos, labiau pasisekusios visuomenės grupės. Tai gali būti bedarbiai, pabėgėliai ir kiti socialiai atskirti asmenys. Dažniausiai tokios atskirties priežastis – rasiniai, etniniai, ideologiniai ar kiti skirtumai, skurdas, nedarbas, negebėjimas prisitaikyti prie ekonominių, politinių, socialinių, dorinių ar kitų sąlygų.

Lietuvos gyventojų nuostatos pažeidžiamų visuomenės grupių atžvilgiu kasmet matuojamos šalies gyventojų nuostatos skirtingų etninių, religinių ir socialinių visuomenės grupių atžvilgiu. Organizacijos „Diversity Development Group“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro paskelbtais 2022 m. duomenimis, šalies gyventojai, kaip ir ankstesniais metais, labiausiai nenorėtų gyventi kaimynystėje su romais (59 proc.), iš įkalinimo įstaigų išėjusiais asmenimis (58 proc.), asmenimis su psichikos negalia (48 proc.). Nuomoti būstą labiausiai nenorima iš įkalinimo įstaigų išėjusiems asmenims (63 proc.), romams (59 proc.) ir homoseksualiems asmenims (45 proc.), o dirbti vienoje darbovietėje daugiausiai apklaustųjų nenorėtų su asmenimis, turinčiais psichikos negalią (46 proc.), su iš įkalinimo įstaigų išėjusiais asmenimis (37 proc.), romais (36 proc.). Palankiausiai visais klausimais tyrimo dalyviai vertina lenkus, tradicinių krikščioniškos kilmės kryptų tikėjimo atstovus, asmenis su fizine negalia, gruzinus (kartvelus), ukrainiečius (*šaltinis: Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus 2022 metų veiklos ataskaita*).

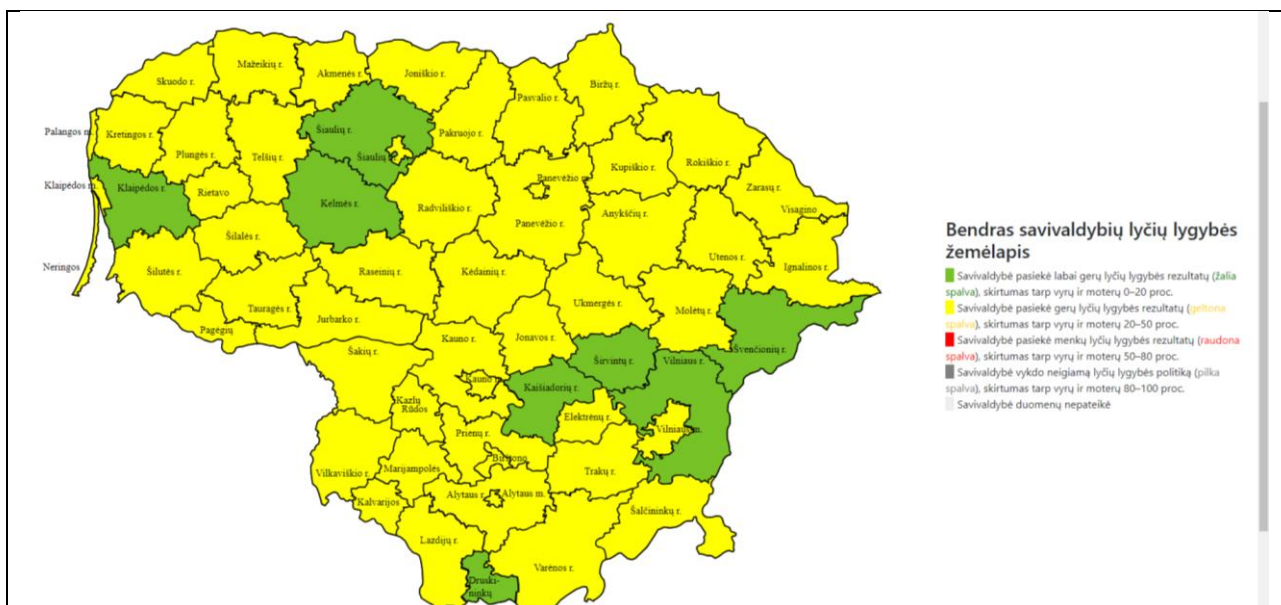
LR Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos (LGKT) duomenimis (8 pav.), 2022 m. LGKT daugiausiai skundų sulaukė dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu – 57, kas sudaro 28 proc. visų kreipimūsi, negalios pagrindu – 48 (23 proc.), amžiaus – 26 (13 proc.), rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, etninės priklausomybės – 30 (15 proc.), socialinės padėties – 29 (14 proc.). Kitais požymiais (religijos, lytinės orientacijos) kreiptasi kur kas mažiau. Lytinės orientacijos pagrindu mažą skundų skaičių galima paaiškinti tuo, kad lytinė orientacija yra specifinis tapatybės požymis, jis nėra akivaizdžiai matomas. Norint pateikti skundą dėl galimo lygių galimybių pažeidimo, reikėtų atsiskleisti, tačiau ne visi LGBTI+ asmenys Lietuvoje jaučiasi saugūs tai padaryti. Lyginant su 2019–2021 m. šie skaičiai išlieka panašūs. Kreipimūsi skaičius nesutampa su bendru kreipimūsi skaičiumi, nes vienu kartu asmuo gali kreiptis dėl galimos diskriminacijos daugiau nei vienu pagrindu (pavyzdžiui, lyties ir amžiaus, lyties ir socialinės padėties, ir t. t.). Tokios situacijos, kai diskriminuojama dėl daugiau nei vieno asmens tapatybės požymio, apibūdinamos kaip daugialypė.

8 pav. Tapatybės požymiai, pagal kuriuos kreipimaisi į LR Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą (LGKT)

LGKT darbo praktikoje pastebima, kad galima diskriminacija dėl socialinės padėties yra susijusi su amžiumi (paslaugų tėvams apribojimas dėl jų vaikų amžiaus, elektroninių programėlių išmaniajame telefone neprieinamumas vyresnio amžiaus ir / ar nepasiturintiems gyventojams (-oms)). Gana dažnai galima diskriminacija dėl negalios yra susijusi ir su amžiumi, ypač jei kalbama apie fizinės aplinkos neprieinamumą. Kai kurie vyresnio amžiaus žmonės dėl suprastėjusios sveikatos negali lipti laiptais, todėl aplinkos neprieinamumas (liftų ar pandusų nebuvimas) pažeidžia ir jų teises. Nors oficialių skundų žmonės nepateikė, sulaukta ir paklausimų dėl to, kad rusams arba rusiškai kalbantiems (kai kuriais atvejais – ukrainių kilmės) asmenims neleista apsilankyti parduotuvėje, pasinaudoti paslaugomis. Šioje situacijoje išvengta galimos diskriminacijos dėl tautybės ir kalbos požymių. Daugialypės diskriminacijos atveju didėja diskriminacijos rizika, pvz. moterys su negalia kai kuriais atvejais atsiduria prastesnėje situacijoje nei moterys be negalios, taip pat – nei vyrai su negalia arba be jos.

LGKT duomenimis (9 pav.) Šiaulių m. pasiekė gerų lyčių lygybės rezultatų, skirtumas tarp vyrų ir moterų 20–50 proc. Šiaulių r. - pasiekė labai gerų lyčių lygybės rezultatų, skirtumas tarp vyrų ir moterų 0–20 proc. Šiaulių m. lyginant su Vidurio ir Vakarų Lietuvos didžiaisiais miestais lyčių lygybės pasiekti rezultatai yra panašūs.

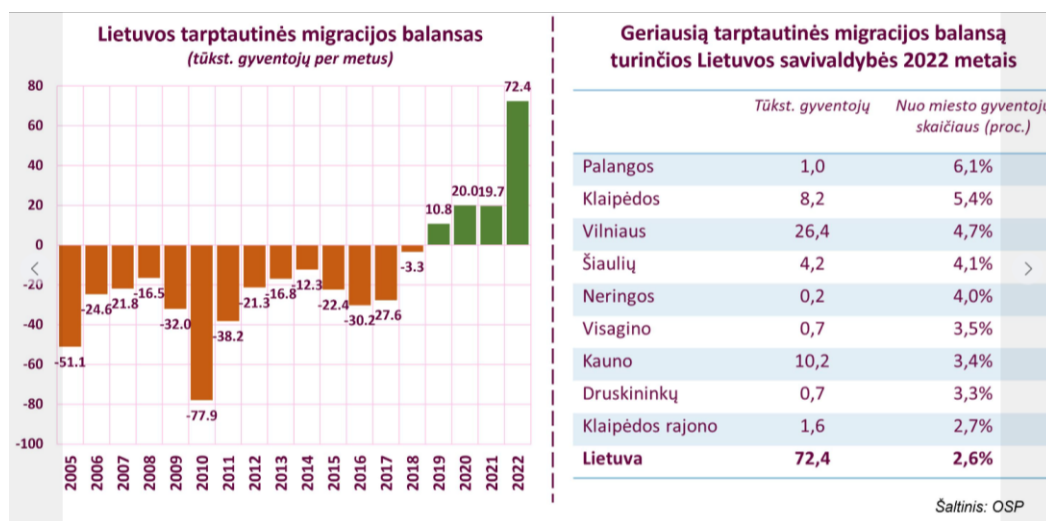

9 pav. Lyčių lygybė savivaldybėse
Šaltinis: LR Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba

Daugiau informacijos apie lyčių lygybės stebėseną savivaldybėse žr. <https://lygiadieniai.lt/stebesena/>

Marginalizacija gali sudaryti prielaidas psichologiniam nepasitenkinimui ir politinei manipuliacijai. Marginalizacijos spartėjimas ar stabdymas priklauso nuo daugumos ir mažumos dialogo veiksmingumo, visuomenės tolerancijos, atvirumo, demokratinės pilietinės visuomenės vertybių reikšmės ir paplitimo.

Atlikti tyrimai rodo, 2022 m. ženkliai išaugo imigracija, tačiau imigrantų skaičius Lietuvoje išlieka vienas mažiausių Europos Sąjungoje. Sparčiausiai gyventojų skaičius dėl imigracijos augo Palangos, Klaipėdos, Vilniaus ir Šiaulių savivaldybėse (10 pav.). Didžioji dalis imigrantų yra 25-40 metų amžiaus. Daugiausia imigrantų renkasi didesnius ir/ar ekonomiškai aktyvesnius miestus, kuriuose yra didesnės galimybės susirasti darbą ar pradėti savo verslą. 2022 metais visos Lietuvos savivaldybės turėjo teigiamą tarptautinės migracijos balansą, o tai rodo, kad imigracija gali tapti įrankiu atgaivinti ir kitų regioninių miestų ekonomikas.

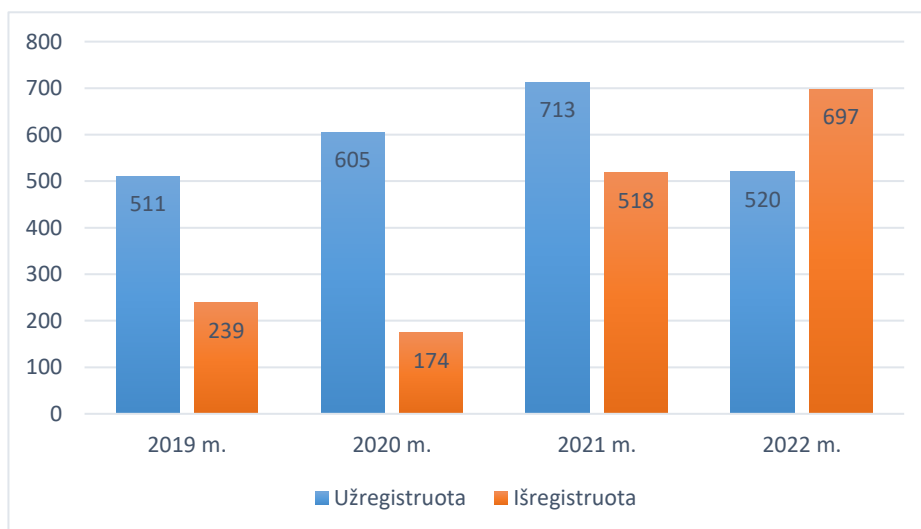
10 pav. Tarptautinis migracijos balansas

Šaltinis:

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10159587329537371&set=a.10150099627397371&type=3&ref=embed_post

Imigraciją išaugino atvykusių ukrainiečių, bėgančių nuo Rusijos karinės invazijos. Didėjanti imigracija yra galimybė ne tik Šiaulių m., bet ir visoje Lietuvoje paspartinti ekonomikos augimą bei sumažinti spaudimą pensijų ir sveikatos apsaugos sistemai. Vietos valdžia, esanti arčiausiai gyventojų, įgauna vis svarbesnį vaidmenį kitataučių, imigrantų, tautinių bendrijų atstovų integracijos procese. Kaip rodo projektinių pasiūlymų analizė, vis dar pasigendama elementarios informacijos anglų kalba ir kitokios rūšies pagalbos, kuri palengvintų jų integraciją mūsų šalyje. Šiauliuose yra galimybės integruoti dalį imigrantų iš Ukrainos ir Baltarusios (ypač vaikus ir paauglius, kurie sudaro kone trečdalį visų imigrantų) į visuomenę ir darbo rinką. Organizacijos, dirbančios su šiomis tikslinėmis grupėmis pasirengusios, įvertinus jų poreikius, plėtoti integracijos į visuomenę ir darbo rinkos priemones (lietuvių kl. mokymąsi, kultūros pažinimą, informavimas ir tarpininkavimas gaunant socialines, teises ir kt. paslaugas, pilietinių vertybių formavimą, visuomenės švietimą ir kt.).

2022 m. sausio 1 d. duomenimis, Lietuvoje veikė 113 516 ūkio subjektai (neįskaitant fizinių asmenų, užsiimančių ekonomine veikla), Šiaulių m. – 4095. Veikiantis ūkio subjektas – juridinių asmenų registre įregistruotas, vykdamasis ekonominę veiklą, turintis darbuotojų ir (ar) pajamų subjektas. Į įregistruotų ir veikiančių ūkio subjektų sąrašą neįtraukiami įmonių filialai (išskyrus užsienio įmonių filialus) ir atstovybės. 2021 m. dėl COVID-19 pandemijos buvo prognozuojamas ekonomikos lėtėjimas, tačiau ekonomika susitraukė mažiau nei buvo tikėtasi. 2021–2022 m. Šiaulių apskr. ženkliai išaugo mažų ir vidutinių įmonių skaičius – 713, tačiau išregistruota – 518. 2022 m. įregistruota – 520, išregistruota – 697 (11 pav.). Šiaulių m. 2023 m. liepos mėn. įregistruotos 159 naujos darbo vietos (2 lentelė).

11 pav. Užregistruota ir išregistruota mažų ir vidutinių įmonių Šiaulių apskrityje

Vieni verslai sugebėjo išspręsti finansinius sunkumus, pasinaudojo valstybės pagalba ir toliau veikė, kitiems buvo sunkiau rasti verslo nišų ir steigė naujas įmones. Sunkiau sekasi toms įmonėms, kurios nukentėjo nuo energetinių kainų šuolių. Mažų ir vidutinių įmonių verslo sektorius, taip pat ir savarankiškai dirbantys greičiausiai pajunta rinkos paklausos ir pasiūlos pokyčius, prisitaiko prie jų, sukuria naujas darbo vietas tose srityse, kurių prekės ir paslaugos turi didžiausią paklausą. Tačiau rodiklių dinamika neapspindi verslumo kokybės - daugėjant įmonių, jos smulkėja, ryškėja mažesnio ekonominio efektyvumo požymiai. Lietuvoje atlikti tyrimai rodo, kad didesnės įmonės pasižymi didesniu našumu, tačiau mažos ir vidutinės įmonės sudaro 99 proc. viso Lietuvos verslo ir yra ekonomikos variklis. Bendrai augantį verslo poveikį ekonomikai galima vertinti teigiamai.

Šiaulių m. plėtojamas verslo rėmimas: Įregistruotų naujų įmonių pradinių steigimosi išlaidų dalinis padengimas; Išlaidų paramos gavėjui jo darbuotojams mokyti padengimas; įrangos ir

įrankių įsigijimo išlaidų dalinis padengimas; dalyvavimo verslo pristatymo parodoje išlaidų dalinis padengimas; infrastruktūros pritaikymo asmenims su judėjimo negalia SVV subjekto teritorijoje dalinis išlaidų kompensavimas; finansinės paramos skyrimas aukštos profesinės kvalifikacijos specialistams; organizuojami verslo projektų konkursai „Vyresnių nei 45 metų asmenų verslo skatinimas“, „Jaunimo nuo 18 iki 29 m. verslo skatinimas“, „Parama inovatyviam verslui“.

2023 m. Šiaulių m. išaugo įmonių, susiduriančių su finansiniais sunkumais karo Ukrainoje kontekste. Verslas jaučia karo padarinius tiesiogiai, nes tai sutrikdė pasaulines tiekimo ir logistikos grandines, išbalansavo žaliavų rinką bei paskatino energijos ir kitų prekių kainų augimą. Taip pat išlieka aktualus darbuotojų trūkumo klausimas, kuris palietė jau visus sektorius. Vienas iš pagrindinių iššūkių naujiems verslams – užtikrinti spartų savo veiklos augimą. Norint pradėti verslą vien tik geros idėjos nepakanka. Verslo idėjai įgyvendinti reikalingos ir investicijos. 2017–2023 m. įgyvendinant Šiaulių miesto vietos plėtros strategiją atkreiptas dėmesys į tai, kad dažnai šis faktorius jaunus žmones atbaido nuo iniciatyvos dirbti tik sau. Planuojantys pradėti verslą susiduria su baime, kad jiems nepasiseks, jog bankrutuos ir pan. Tačiau kartais taip tik bandoma pateisinti savo neveiklumą. Pradėjus dirbti sau, verslo vystymo pradžioje dažnai jauno verslo subjektai susiduria su sunkumais: iš kur gauti papildomą finansavimą įrangai, priemonėms, kaip efektyviai užmegzti ryšius su užsakovais, kaip rasti tinkamas patalpas, susitvarkyti su teisiniais/valstybiniais/administraciniais reikalavimais ir kt. Dažnai konsultacinės paslaugos brangios. Todėl pagalba (įrangos įsigijimas, konsultacijos finansų valdymo, marketingo, rinkodaros, projektų rengimo ieškant papildomų finansavimo šaltinių ir kt. klausimais) verslo pradžiai ir vystymui suteiks jauno verslo subjektams galimybę realizuoti savo idėjas ir nenusivilti susidūrus sunkumais.

Augantis bendras šalies verslumo lygis kuria tinkamą terpę socialinio verslo plėtrai. Europoje kas ketvirta nauja įmonė yra socialinio verslo subjektas. Lietuvoje socialinis verslas įgauna vis didesnę pagreitį ir reikšmę. Šiaulių m. susitikimuose su NVO, verslo sektoriumi ir kitomis organizacijomis aktyviai vyksta diskusijos, kas yra socialinis verslas. Socialinis verslas dažnai painiojamas su įmonių socialinės atsakomybės programomis, socialinėmis įmonėmis ar nevyriausybinėmis organizacijomis. 2015 m. balandžio 3 dieną Ūkio ministras įsakymu patvirtino Socialinio verslo koncepciją. Koncepcijoje numatyta, kad socialinis verslas – tai verslo modelis, pagal kurį, išnaudojant rinkos mechanizmą, pelno siekimas susiejamas su socialiniais tikslais ir prioritetais, remiamasi socialiai atsakingo verslo bei viešojo ir privataus sektorių partnerystės nuostatomis, taikomos socialinės inovacijos. Koncepcijoje įtvirtinta, kad socialinį verslą gali vykdyti pelno siekiančios įmonės, kurių ekonominės veiklos pagrindinis tikslas – socialinė nauda, ir pelno nesiekiančios organizacijos, savo veikloje taikančios verslo modelius. Socialiniam verslui būdingas labai platus veiklos spektras. ES valstybėse narėse socialinis verslas dažniausiai veikia trijose srityse: integracijos į darbo rinką, asmeninių paslaugų ir socialiai atskirtų vietovių vystymo.

2019 metais Lietuvos socialinio verslo asociacijos užsakymu atlikta Socialinio verslo plėtros Lietuvoje galimybių studija, kurią parengė VU mokslininkų komanda. Joje teigiama, kad Lietuvoje socialinis verslas vis dar sąlyginai nauja veiklos forma, todėl trūksta ir atpažįstamos socialinio verslo tapatybės. Socialiniams verslininkams arba norintiems jais tapti ne visada aišku, kaip subalansuoti pajamų gavimą su socialiniu pokyčiu, nes tokie veiklai kelti neišprasti lūkesčiai generuoti pelną ir kurti socialinį poveikį neprašant finansinės paramos. Socialinis poveikio rezultatas gali pasijusti tik po 3–5 metų. Kad socialinis verslas būtų tvarus, reikalinga subalansuota parama. Socialinių verslų atsiradimas prisidės sprendžiant socialines problemas, kuriant pridėtinę vertę Lietuvoje, tame tarpe ir Šiaulių m.. 2023-03-28 Lietuvos Respublikos seime priimtas sprendimas ir bendru sutarimu atmetas Socialinio verslo plėtros įstatymo projektas, kurį 2019 metais parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerija. Nuspręsta grąžinti jį iniciatoriams tobulinimui. Nors šiuo projektu buvo siekta paskatinti verslo plėtrą regionuose ir spręsti socialines problemas, socialinio verslo sąvoką norėta atsieti nuo socialinių įmonių, tačiau parengtas ir ne

vienerius metus įstatymo projektas tikrai netenkinio socialinio verslo bendruomenės poreikių, jame buvo daugiau minusų nei plusų. Socialinio verslo bendruomenė tokį sprendimą - atmesti įstatymo projektą - vertina pozityviai. Tai galimybė pradėti naują etapą: tartis dėl apibrėžimo ir kriterijų, kurie užtikrintų kur kas platesnio rato socialinių verslininkų poreikius.

Remiantis Šiaulių apskr. atliktų tyrimų duomenimis, galima teigti, kad labiausiai gyventojus imtis verslo skatintų teikiama finansinė parama naujai kuriamam verslui, informavimas apie konkretaus verslo galimybes, mokymai, t.y. vykdyti vieną su kita susijusias ir papildančias veiklas, siekiant paskatinti kurti ir plėtoti socialinius verslus.

2023 m. atlikto Šiaulių m. gyventojų nuomonės tyrimo analizės duomenimis, aktualiausios socialinės - ekonominės problemos Šiaulių m. teritorijoje, gyventojų nuomone, yra mažos gyventojų pajamos (71 proc. respondentų), gyventojų senėjimas (63 proc. respondentų). Nedarbo problemą daugiausia įvardijo 40 m. ir vyresnio amžiaus respondentų (56 proc. respondentų). 48 proc. respondentų aktualią problemą įvardijo kitų tautybių asmenų, pabėgėlių integraciją. Mažiau aktualios problemos – bloga infrastruktūra (keliai, apšvietimas, viešieji pastatai ir kt.) (19 proc.), gyventojų skaičiaus mažėjimas (18 proc.), saugumas (29 proc.).

Šiaulių m. gyventojų nuomone, Šiaulių m. labiausiai trūksta pagalbos pažeidžiamų asmenų grupėms dalyvauti ir išsilaikyti darbo rinkoje (įskaitant ėmimąsi savarankiško darbo, verslo) (83 proc. respondentų), paramos jauno verslo subjektams teikimo (įranga, pagalba randant tiekėjus bei klientus) (82 proc.), priemonių, skirtų darbingo 60 m. ir vyresnio amžiaus asmenų socialinio ir darbinio aktyvumo didinimui (80 proc.), kompleksinių (re)integracijos į darbo rinką pagalbos teikimo mažiau galimybių turintiems jaunuoliams (74 proc.), vaikų ir jaunimo užimtumo paslaugų (73 proc.). Daugiau, kaip pusę respondentų (58–61 proc.) mano jog taip pat trūksta lygių galimybių migrantams, pabėgėliams, kitataučiams dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime užtikrinimo paslaugų; prevencinių, integruotų priemonių taikymo asmenims, patiriantiems socialinę atskirtį; vaikų ir jaunimo užimtumo paslaugų; savanoriškos veiklos koordinavimo; pagalbos įveikiant psichosocialines bei intensyvias krizes, priklausomybes; bedarbių ir ekonomiškai neaktyvių asmenų užimtumui didinti skirtų iniciatyvų įgyvendinimo, siekiant pagerinti šių asmenų padėtį darbo rinkoje; socialinio verslo kūrimo ir plėtos; verslumo mokymo paslaugų ir konsultacijų. Daugiau, kaip pusę gyventojų (58 proc. respondentų) mano, kad vaikų priežiūros paslaugų Šiaulių m. netrūksta.

Ekonominės veiklas, kurias galėtų imtis miesto bendruomenės, organizacijos ar pavieniai fiziniai asmenys, jei tokios veiklos pradžia būtų skirta Europos Sąjungos parama, daugiausia nei pusę respondentų mano, kad aktualu yra teikti vyresnio amžiaus asmenų ir sunkių ligonių priežiūros paslaugas (74 proc.), mokymų, skirtų darbo įgūdžių lavinimui, organizavimas ir vykdymas (62 proc.), vaikų ir jaunimo užimtumo organizavimas (61 proc.), konsultavimas teisiniais klausimais (54 proc.), laisvalaikio būrelių organizavimas (51 proc.). Šiek tiek mažiau nei pusę respondentų pažymėjo renginių organizavimą (48 proc.), rinkodaros ir reklamos paslaugų teikimą (42 proc.). Mažiausiai aktuali veikla yra maitinimo paslaugų teikimas (22 proc.).

Imtis socialinio verslo kūrimo iniciatyvų (savarankiškai arba kartu su bendruomene/organizacija) 48 proc. respondentų atsakė, kad taip, jiems būtų įdomus, 17 proc. šiuo metu svarsto apie tokią galimybę, 21 proc. tokių iniciatyvų neplanuoja, likusieji atsakė, kad nežino, priežastys nebuvo įvardintos.

Gyventojų buvo klausiama, jeigu pats imtumėtės smulkaus arba socialinio verslo kūrimo, ar būtų aktuali parama verslo pradžia ir/ar plėtrai. 98 proc. respondentų tokia parama būtų aktuali. Pagalbos reikėtų teikiant konsultacijas verslo plano rengimo, mokesčių, finansų, rinkodaros, reklamos, eksporto, pagalbos randant tiekėjus, dokumentų rengimo steigiant įmonę klausimais. Taip pat svarbi finansinė parama įrangos, priemonių įsigijimui, patalpų nuomai ir išlaikymui.

Išskiriant VSP tikslines grupes buvo paklausta ir Šiaulių m. gyventojų nuomonės, kokios labiausiai pažeidžiamos grupės yra Šiaulių m. Gyventojai išskyrė: socialinę riziką (atskirtį) patiriantys asmenys (pvz., nusikaltimų aukos, benamiai, priklausomybėmis sergantys asmenys, grįžę iš įkalinimo įstaigų asmenys, mažiau galimybių turintys jaunuoliai ir kt.) (79 proc. respondentai), Mažiau galimybių turintis jaunimas (asmenys iki 29 metų) (52 proc. respondentai), socialinę riziką patiriančios šeimos (48 proc. respondentų), pabėgėliai, migrantai, priklausantys pažeidžiamų asmenų grupėms (47 proc.). Gyventojai prie pažeidžiamų grupių nurodė (įrašė) pensinio amžiaus ir išankstinę senatvės pensiją gaunančius asmenis (40 proc. respondentų).

Šiaulių m. atviras kitataučiams. Daugiau ne pusę gyventojų mano, kad aktualiausias problemos, su kuriomis susiduria į miestą atvykę pabėgėliai/imigrantai, yra kalbos (71 respondentas), kultūrinės (papročiai, tradicijos, apranga ir kt.) (57 proc.), diskriminacija dėl rasės (49 proc. respondentų), integracijos (48 proc. respondentų), darbdavių neigiamos nuostatos (46 proc. respondentų). Mažiausios maisto įvairovės (3 proc. respondentų), religinės (26 proc. respondentų) ir socialinio statuso (19 proc. respondentų) problemos.

Siekiant išsiaiškinti paslaugų prioritetines sritis Šiaulių m. jeigu jos būtų finansuojamos ES ir kitomis lėšomis, kaip labai svarbias gyventojai išskyrė darbingų 60 m. ir vyresnio amžiaus asmenų socialinio ir darbinio aktyvumo skatinimą (14 proc. respondentų), neformalių iniciatyvų įgyvendinimą stiprinant Šiaulių miesto bendruomenės (gyventojų) verslumą (mokymai, konsultacijos ir pan.) (13 proc. respondentų), prevencinių, integruotų priemonių taikymą socialinę atskirtį patiriantiems asmenims (12 proc. respondentų), kompleksinės (re)integracijos į darbo rinką pagalbos teikimą mažiau galimybių turintiems jaunuoliams (11 proc. respondentų). Svarbios prioritetinės sritys: socialinio verslo kūrimas ir plėtojimas, sprendžiant pažeidžiamų grupių atskirties problemas (7 proc. respondentų), naujų profesinių įgūdžių įgijimas (7 proc. respondentų), praktinių darbo įgūdžių įgijimas ir ugdymas darbo vietoje įmonėse (6 proc. respondentų), lygių galimybių migrantams, pabėgėliams, kitataučiams dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime užtikrinimas (6 proc. respondentų). Iki 4 proc. respondentų mano, kad savišvietos socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugos, savipagalbos grupių organizavimas, savanorystės plėtra (mokymai, savanorystė NVO ir kt.), informavimas ir tarpininkavimas įsidarbinant sociokultūrinės ir kitos integracijos į bendruomenę skatinančios paslaugos yra prioritetinės, tačiau mažiau svarbios. Didžioji dalis gyventojų (82 proc. respondentų) pažymėjo, jog jų šeimoje yra asmenų, kuriems aktualios šių paslaugų prioritetinės sritys.

Gyventojams buvo suteikta galimybė teikti pasiūlymus Šiaulių m. VVG rengiant Šiaulių miesto 2022–2029 m. vietos plėtros strategiją. Pasiūlymai: „Kūrybinių edukacijų plėtra atvirose miesto erdvėse, skatinant įvairaus amžiaus gyventojus menine raiška būti aktyviais, pilnaverčiais ir kūrybiškai užimtais. Šią veiklą organizuoti bei moderuoti turi tik aukštą kvalifikaciją ir kompetenciją turintys asmenys. Saviveikla toliau ves miestą į meninio ugdymo nuosmukį“; „kiekviena iš išvardytų sričių, jeigu joje bus nuoširdžiai ir kompetentingai dirbama, duos valstybei, savivaldybei ir visuomenei didelę naudą“. Šie pastebėjimai labai svarbūs rengiant VPS ir bus atsižvelgta įgyvendinant VPS.

Apibendrinus atlikto Šiaulių m. gyventojų nuomonės tyrimo rezultatus, VPS išskiriamos šios tikslinės grupės: socialinę atskirtį patiriantys asmenys, mažiau galimybių turintis jaunimas, darbingi 60 m. ir vyresnio amžiaus asmenys, migrantai, pabėgėliai, kitataučiai, marginalizuotos grupės, jauno verslo subjektai.

Socialinės gerovės kūrimas neatsiejamas nuo savanorių iniciatyvų ir indelio. Savanorystė mieste turi būti plėtojama ir stiprinama per šias pagrindines veiklas: keliant savanoriškos veiklos organizatorių kompetencijas; skatinant bendradarbiavimą tarp savanoriškos veiklos organizatorių ir savivaldybės institucijų; formuojant pozityvų / įtraukų ir skatinantį požiūrį į savanorystę visuomenėje.

Kaip pažymima Savanoriškos veiklos indėlio ekonominio vertinimo Lietuvoje tyrime (I. Tamutienė, R. Civinskas, 2018), savanoriškos veiklos atkuriamoji vertė Lietuvoje – 1,5 proc. BVP, t. y. savanoriai įneša ženklų ekonominę indėlį į nacionalinę gerovę. Tačiau šį rodiklį palyginus su gilesnės savanoriškos veiklos tradicijas turinčiomis šalimis, akivaizdu, kad atsiliekama. Palyginus Lietuvos savanorystės indėlį į šalies ekonomiką (2018 m. „Factus dominus“ duomenimis, virš 1 proc. BVP (<https://kurklt.lt/projektai/socialiniu-inovaciju-skatinimas-itraukiant-valstybes-tarnautojus>) su kitose Europos šalyse ir iki 5 proc. pasiektu indėliu į BVP, matomas Lietuvos valstybėje dar nerealizuotas žmonių išteklių potencialas. Pagal 2019 m. Pasaulinį konkurencingumo indeksą vertinat socialinį kapitalą, Lietuva užima 89 vietą iš 141 (<https://www.journals.vu.lt/social-research/article/download/24526/23899/>), o Legatum instituto gerovės indeksas Lietuvą pagal socialinį kapitalą nustumia į 141 vietą iš 167 valstybių (Kurk Lietuvai, 2019 m. <https://data.kurklt.lt/wp-content/uploads/2023/04/Savanorystes-esamos-situacijos-analize.pdf>). Lietuvoje nėra sistemiškumo ir patirties nuolat fiksuoti gyventojų įsitraukimo į savanoriškas veiklas, vertinti sukuriamą socialinę ir ekonominę naudą.

Siekiant, kad savanorystė taptų kokybišku ir ilgalaikiu reiškiniu, būtinas savanorių rengimas. Savanoriams mokytis nėra sukurta bendros sistemos, jų rengimas priklauso nuo pačių savanorių priimančių organizacijų. Didžioji dauguma (apie 65 proc.) savanoriškos veiklos organizatorių savanorius moko patys. Naujai įsikūrusioms ir savo veiklą tik pradėjusioms organizacijoms savanorių mokymas dažniausiai per sunki našta. Nepelno siekiančiam sektoriui būtina rodyti savanoriškos veiklos ekonominę vertę, o politinių sprendimų priėmėjams remtis tarptautiniais ir nacionaliniais įrodymais bei moraliai ir finansiškai remti savanorių telkimo, palaikymo, skatinimo ir kitas iniciatyvas, skirtas miesto gerovei kelti.

Savanorystės aktyvinimas kol kas siejamas su savivaldybės jaunimo politika. Tačiau daugėja ir kitų amžiaus grupių asmenų, kurie nori dalyvauti savanoriškoje veikloje, bet nežino, kur kreiptis. Savivaldybės politika savanorystę turėtų traktuoti ne vien tik kaip jaunimo veiklą. Tam reikia visapusiškai koordinuoti savanorišką veiklą mieste, numatant savivaldybės biudžete savanoriškos veiklos valdymo / administravimo / koordinavimo finansavimo šaltinius.

VPS numatytų veiksmų įgyvendinimas didins Šiaulių miesto gyventojų (tikslinės grupės) aktyvią įtrauktį, propaguos lygias galimybes dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, užtikrins marginalizuotų bendruomenių, migrantų ir nepalankias sąlygas turinčių grupių atskirties socialinę ir ekonominę įtrauktį kuriant socialinius verslus Šiaulių mieste.

TERITORIJOS, KURIAI Rengiama vietos plėtros strategija, analizė

POREIKIŲ IR GALIMYBIŲ ANALIZĖ	
Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizė parengta vadovaujantis demografinės, socialinės ir ekonominės situacijos analize, atlikus gyventojų nuomonės apklausos duomenimis, konsultacijų, diskusijų su gyventojais viešuose susitikimuose įžvalgomis, projektiniuose pasiūlyimuose pateikta problematika, darbo grupės rekomendacijomis, Šiaulių m. ir regiono strateginiais dokumentais. Visos gyventojų apklausos, konsultacijos, diskusijos ir kt. buvo orientuotos į 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos, patvirtintos Europos Komisijos 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimu Nr. C(2022) 5742, 4 prioriteto „Socialiai atsakingesnė Lietuva“ 4.7 uždavinio „Skatinti aktyvią įtrauktį, siekiant propaguoti lygias galimybes ir aktyvų dalyvavimą ir gerinti įsidarbinamumą“ tikslinę grupę (socialiai pažeidžiami, socialinę riziką (atskirti) patiriantys asmenys; asmenys, besiruošiantys išeiti ir išėję iš įkalinimo vietų; romai; mažiau galimybių turintis jaunimas; migrantai) ir 4.9 uždavinį „Didinant socialinę ir ekonominę marginalizuotų bendruomenių, migrantų ir nepalankias sąlygas turinčių grupių integraciją įgyvendinant integruotas priemones, įskaitant aprūpinimą būstu ir socialinių paslaugų teikimą“ tikslinę grupę (socialiai pažeidžiami, socialinę riziką (atskirti) patiriantys asmenys (pvz., nusikaltimų aukos, benamiai, priklausomybėmis sergantys asmenys, grįžę iš įkalinimo įstaigų asmenys, mažiau galimybių turintys jaunuoliai ir kt.); asmenys, kuriems nustatytas socialinių paslaugų poreikis; migrantai, priklausantys pažeidžiamų asmenų grupėms; nepalankias sąlygas turintys vietos gyventojai; nepalankias sąlygas turintys vaikai, mokiniai, ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikai). SSGG pateikiami svarbiausi socialiniai, ekonominiai, demografiniai Šiaulių m. įtaką darantys teigiami, neigiami veiksniai, jų tarpusavio sąsajos ir pan. VPS ribose, įvertinant faktinį, vidinį potencialą ir poreikius (stiprybes ir silpnybes) bei galimus išorinius, nuo miesto vykstančių procesų nepriklausančius pokyčius (galimybes ir grėsmes). SSGG veiksniams suteikiami numeriai: Stiprybės - SR, Silpnybės – SN, Galimybės – GM, Grėsmės – GS.	

STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ ANALIZĖ			
STIPRYBĖS		SILPNYBĖS	
SR1	Didžiąją Šiaulių miesto nuolatinių gyventojų dalį sudaro darbingo amžiaus grupė (16-64 m. asmenys)	SN1	Demografiniai pokyčiai mieste: daugėja vyresnio amžiaus gyventojų lyginant su jaunesnio amžiaus asmenimis.
SR2	Specialistai rengiami įvairių lygių mokslo institucijose: Šiaulių technologijų mokymo centre, Šiaulių valstybinėje kolegijoje, Vilniaus universiteto Šiaulių akademijoje.	SN2	Nėra koordinuoto tarpinstitucinio bendradarbiavimo teikiant pagalbą verslo pradžiai. Trūksta gyventojų verslumo mokymo paslaugų, konsultacijų ir paramos įrangai, priemonėms įsigyti.
SR3	Veikia daug juridinių asmenų (NVO, VŠĮ, privačių verslo subjektų ir pan.), kurie vykdo kokybiškas neformalaus švietimo ir ugdymo programas, teikia asmenims tarpininkavimo, konsultavimo ir kitas socialinės integracijos, socialinių įgūdžių paslaugas.	SN3	Pagrindinė gyventojų neįsidarbinamumo priežastis - socialinių įgūdžių ir (ar) motyvacijos dirbti stoka.

SR4	Žemas nedarbo rodiklis, aukštas gyventojų užimtumo lygis.	SN4	Išaugęs smurto artimoje aplinkoje atvejų, socialinę riziką patiriančių šeimų ir jose augančių vaikų skaičius, socialinių pašalpų gavėjų skaičius.
SR5	Platus ir nuolat vystomas socialinių partnerių tinklas (tarpinstitucinis bendradarbiavimas).	SN5	Nepakanka inovatyvių prevencinių paslaugų/priemonių socialinei atskirčiai (rizikai) mažinti.
SR6	Visų amžiaus grupių asmenų susidomėjimas ir įsitraukimas į savanorystės veiklas.	SN6	Savanoriškos veiklos koordinavimo mieste paslaugos trūkumas.
SR7	Gera išvystyta socialinių paslaugų infrastruktūra, nuolatinė socialinių paslaugų plėtra, didėja jų prieinamumas miestiečiams.	SN7	60 m. ir vyresnio amžiaus asmenų nepakankamas socialinis ir darbinis aktyvumas, trūksta ryžto pradėti kurti savo verslą, dirbti savarankiškai.
SR8	Teikiamos efektyvios ir kokybiškos socialinės paslaugos įvairioms gyventojų grupėms (soc. atskirtis, socialinės rizikos šeimos, t.t.).	SN8	Neigiamos diskriminuojančios visuomenės nuostatos pažeidžiamų (marginalizuotų) grupių atžvilgiu.
SR9	Vyksta viešųjų erdvių tvarkymas, atliepiant įvairių gyventojų grupių poreikius.	SN9	Kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas viešame ir privačiame sektoriuose, ypač aukštą pridėtinę vertę kuriančių darbuotojų poreikis.
SR10	Patraukli miesto investicinė aplinka (Laisva ekonominė zona (LEZ), Šiaulių pramoninis parkas, Šiaulių m. sav. administracijos 9 Verslo rėmimo programos, t.t.).	SN10	Trūksta kompleksinės (re)integracijos į darbo rinką pagalbos mažiau galimybių turintiems jaunuoliams.
SR11	Gyventojai domisi ir nori pradėti nuosavą verslą.	SN11	Neužtikrintos lygios galimybės migrantams, pabėgėliams, kitataučiams dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime.
SR12	Mieste veikia stiprios asocijuotos verslo struktūros (ŠPPAR, ŠPA, Linpra, kt.), Inovacijų agentūros bendradarbystės centras Spiečius“.		
GALIMYBĖS		GRĖSMĖS	
GM1	2021-2027 m. ES fondų investicijų programų įgyvendinimas.	GS1	Karo Ukrainoje neigiamos ekonominės ir socialinės pasekmės, galinčios silpninti miesto, Šiaulių regiono ekonominį potencialą.
GM2	Miesto infrastruktūros plėtra ir efektyvus funkcionavimas, prieinamumas ir panaudojimas bei įveiklinimas miesto organizacijų bei gyventojų poreikiams tenkinti.	GS2	Visuomenės senėjimo ir gimstamumo mažėjimas Lietuvoje ir ES.
GM3	Išaugusi imigracija didina gyventojų ir kvalifikuotos darbo jėgos skaičių.	GS3	Nėra socialinio verslo kūrimo teisinės bazės.

GM4	Palankus valstybės požiūris į socialinio verslo kūrimą ir plėtrą.		
GM5	Savanorystės naudos pripažinimas ir palaikymas visais valdžios lygmenimis.		
GM6	Valstybės teikiamų paslaugų perdavimo trečiajam sektoriui (NVO, verslas) plėtra.		

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR JŲ ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS RODIKLIAI, ĮSKAITANT ĮŠMATUOJAMAS REZULTATO SIEKTINAS REIKŠMES

1. Tikslas: Šiaulių miesto socialinę atskirtį (riziką) patiriančių darbingų gyventojų, marginalizuotų bendruomenių ir kitų socialiai pažeidžiamų grupių padidėjęs aktyvumas ir lygios galimybės dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, išplėtoti socialiniai verslai ir integracijos paslaugos, kuriant socialinę gerovę.	
VPS tikslas atliepia Šiaulių m. poreikių ir galimybių analizėje nustatytas stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes (SSGG). Pasinaudojant SR1–SR12 stiprybėmis, GM1–GM6 galimybėmis ir įvertinus silpnybes GS1–GM3 galimas grėsmes ir turimus išteklius, VPS tikslu sprendžiamos tarpusavyje susijusios SN1–SN11 silpnybės (problemos). Nustatant tikslą, svarstytos dvi (1 ir 2) tikslo alternatyvos tarp kurių nėra „status quo“. Tikslo rezultato rodikliai yra realūs, išmatuojami, susieti su VPS uždaviniais ir jų veiksmiais. Planuojama, kad rengiant ir (ar) įgyvendinant VPS įsitrauks ne mažiau 20 pilietinės visuomenės ir privataus sektoriaus subjektų.	
TIKSLO 1 ALTERNATYVA	TIKSLO 2 ALTERNATYVA
1 alternatyva: plėtoti inovatyvias prevencines paslaugas socialinei atskirčiai (rizikai) mažinti Šiaulių mieste. Šios alternatyvos atsisakyta, kadangi yra rizika, jog paslaugų plėtojimas neužtikrins gyventojų (tikslinės grupės) visapusiško poreikių tenkinimo, įsitraukimo bei laukiamo socialinio, ekonominio pokyčio (SN3, SN4, SN7–SN11).	2 alternatyva: Šiaulių miesto gyventojų, marginalizuotų bendruomenių ir kitų socialiai pažeidžiamų grupių asmenų įtraukimas į specializuotas socialines ir sociakultūrines veiklas, siekiant užtikrinti jų aktyvumą ir lygias galimybes darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime. Ši tikslo alternatyva buvo svarstyta, kadangi dalyvavimas specializuotose programose tikslinei grupei suteiks galimybę jaustis gerai, spręsti panašias problemas ir pan. Tačiau šios alternatyvos buvo atsisakyta, kadangi ji neužtikrins tikslinės grupės integracijos į darbo rinką ir visuomenės gyvenimą (SN5, SN7–SN11).

	Rezultato rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmė	Siekiamą reikšmė
1.	BIVP projektų veiklų dalyvių, kurie po dalyvavimo veiklose toliau dalyvauja socialinei integracijai skirtose veiklose ir (ar) darbo rinkoje, dalis (procentai)	0	40
2.	Paramą gavusiuose subjektuose sukurtos darbo vietos (skaičius)	0	2
3.	Pilietinės visuomenės ir privačiojo sektoriaus subjektai, dalyvavę rengiant ir (ar) įgyvendinant vietos plėtros strategijas (skaičius)	0	20
4.	BIVP projektų veiklų dalyviai (įskaitant visas tikslines grupes) (asm.)	0	508

1.1 UŽDAVINYS – Sustiprinti Šiaulių miesto darbingų gyventojų, ypač socialiai pažeidžiamų asmenų, aktyvią socialinę įtrauktį, padidinti lygias galimybes dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime.

Uždavinys prisideda prie VPS tikslo pasiekimo. Formuluoju uždavini vadovautasi SSGG analizės rezultatais. Pasinaudojant SSGG analizės metu identifikuotomis stiprybėmis, siekiama ne mažiau 506 Šiaulių m. darbingų gyventojų (BIVP veiklų dalyvių), ypač socialiai pažeidžiamų asmenų, pokyčio aktyviai dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime (SN1–SN11). Planuojama, kad ne mažiau 40 proc. BIVP projektų veiklų dalyvių, kurie po dalyvavimo veiklose toliau dalyvaus socialinei integracijai skirtose veiklose ir (ar) darbo rinkoje.

Uždaviniui įgyvendinti suplanuoti 6 veiksmai:

1.1.1. Taikyti prevencines, integruotas priemones socialinę atskirtį patiriantiems asmenims. (Ne mažiau 220 asm.). Įgyvendinant šį veiksma bus finansuojami projektai, kurie didins tikslinės grupės įtrauktį į bendras visuomenines veiklas, didins įsidarbinamumą taikant inovatyvius, integruojančius metodus ir formas: vykdys sociakultūrines, savišvietos socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugas; organizuos paslaugas, skatinančias bendravimą tarp kitų miesto gyventojų; organizuos naujų profesinių įgūdžių įgijimą: neformalųjį švietimą įskaitant neformalųjį profesinį mokymą, mokyklinė forma ar pameistrystės forma pagal pameistrystės darbo sutartį; praktinių įgūdžių įgijimą, ugdymą darbo vietoje pagal savanoriškos praktikos sutartį ir kt.; vykdys tikslinės grupės savanoriškos veiklos skatinimą (taip pat savanoriškoje veikloje ketinančių dalyvauti asmenų ir savanorius priimančių organizacijų konsultavimas, informavimas), atlikimo organizavimą ir savanorių mokymus. Numatoma, kad vykdant šį veiksma bus įtraukti ne mažiau 25 savanoriai, kurie dalyvaus veiklose.

1.1.2. Teikti kompleksinę (re)integracijos į darbo rinką pagalbą mažiau galimybių turintiems jaunuoliams. (Ne mažiau 30 asm.). Įgyvendinant šį veiksma bus finansuojami projektai, kurie tikslinei grupei teiks informavimo, individualaus ir grupinio konsultavimo paslaugas sveikatos priežiūros, karjeros, socialinių paslaugų ir kitais klausimais; tarpininkaus tvarkant dokumentus viešosiose institucijose, gaunant paslaugas, įsidarbinant ir įsidarbinus; vykdyti atvirą darbą su jaunimu, teiks psichosocialines paslaugas; organizuos emocinio raštingumo gerinimo užsiėmimus, emocijų edukacijas; skatins savanorystę; organizuos naujų profesinių įgūdžių įgijimą: neformalųjį švietimą įskaitant neformalųjį profesinį mokymą, mokyklinė forma ar pameistrystės forma pagal pameistrystės darbo sutartį; praktinių įgūdžių įgijimą, ugdymą darbo vietoje pagal savanoriškos praktikos sutartį ir kt.; vykdys tikslinės grupės savanoriškos veiklos skatinimą (taip pat savanoriškoje veikloje ketinančių dalyvauti asmenų ir savanorius priimančių organizacijų konsultavimas, informavimas), atlikimo organizavimą ir savanorių mokymus. Numatoma, kad vykdant šį veiksma bus įtraukti ne mažiau 5 savanoriai, kurie dalyvaus veiklose.

1.1.3. Vykdyti veiklas užtikrinančias lygias galimybes migrantams, pabėgėliams, kitataučiams dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime. (Ne mažiau 50 asm.). Įgyvendinant šį veiksma bus finansuojami projektai, kurie organizuos lietuvių kalbos mokymus ir/arba integruos lietuvių kalbą į užsiėmimus; teiks informavimo apie įvairiose organizacijose teikiamas paslaugas bei tarpininkaus jas gaunant; tarpininkaus ieškant darbo ir teiks palaikymo įsidarbinus paslaugas; organizuos sociakultūrines ir kitas integracijos į bendruomenę skatinančias paslaugas; organizuos naujų profesinių įgūdžių įgijimą: pameistrystės forma pagal pameistrystės darbo sutartį, praktinių įgūdžių įgijimą, ugdymą darbo vietoje pagal savanoriškos praktikos sutartį ir kt.; vykdys tikslinės grupės savanoriškos veiklos skatinimą (taip pat savanoriškoje veikloje ketinančių dalyvauti asmenų ir savanorius priimančių organizacijų konsultavimas, informavimas),

atlikimo organizavimą ir savanorių mokymus. Numatoma, kad vykdant šį veiksmą bus įtraukti ne mažiau 5 savanoriai, kurie dalyvaus veiklose.

1.1.4. Įgyvendinti neformalias iniciatyvas stiprinant Šiaulių bendruomenės (gyventojų) verslumą. (Ne mažiau 110 asm.). Įgyvendinant šį veiksmą bus finansuojamos neformalios iniciatyvos, taikant efektyvius, inovatyvius metodus plėtos Šiaulių m. darbingų gyventojų (ypatingai asmenų iš pažeidžiamų grupių) verslumo gebėjimus imtis savarankiško darbo, pradėti verslą; organizuos verslumo mokymus, kursus, seminarus, informacinius renginius, individualias konsultacijas verslo planų rengimo, verslo formos pasirinkimo ir kitais, su verslo kūrimu, susijusiais klausimais ir kt.; vykdys gyventojų savanoriškos veiklos skatinimą (taip pat savanoriškoje veikloje ketinančių dalyvauti asmenų ir savanorius priimančių organizacijų konsultavimas, informavimas), atlikimo organizavimą ir savanorių mokymus. Numatoma, kad vykdant šį veiksmą bus įtraukti ne mažiau 5 savanoriai, kurie dalyvaus veiklose.

1.1.5. Vykdyti veiklas darbingų 60 m. ir vyresnio amžiaus asmenų socialinio ir darbinio aktyvumo didinimui. (Ne mažiau 90 asm.). Įgyvendinant šį veiksmą bus finansuojami projektai, kurie organizuos socialkultūrinės paslaugos (dienos stovyklas, susitikimus ir pan.); teiks informaciją apie įvairiose organizacijose prieinamas socialines ir kitas reikalingas paslaugas, tarpininkaus šias paslaugas gaunant; organizuos mokymus (skaitmeninio raštingumo, užsienio kalbos ir kt.), savipagalbos grupes; vykdys tikslinės grupės savanoriškos veiklos skatinimą (taip pat savanoriškoje veikloje ketinančių dalyvauti asmenų ir savanorius priimančių organizacijų konsultavimas, informavimas), atlikimo organizavimą ir savanorių mokymus. Numatoma, kad vykdant šį veiksmą bus įtraukta ne mažiau 10 savanorių, kurie dalyvaus veiklose.

1.1.6. Teikti paramą jauno verslo subjektams - Šiaulių m. VVG teritorijos gyventojams. (Ne mažiau 6 jauno verslo subjektai, ne mažiau 6 asm.). Jauno verslo subjektas - ne ilgiau kaip 2 metus veikianti labai maža įmonė arba savarankišką darbą vykdantis fizinis asmuo, atitinkantys Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme apibrėžtą smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto sampratą. Laikoma, kad labai maža įmonė veikia ne ilgiau kaip 2 metus, jei ši įmonė ne anksčiau kaip prieš 2 metus yra įregistruota Juridinių asmenų registre. Tikslinė grupė – jauno verslo subjektai - Šiaulių m. VVG teritorijos gyventojai - socialiai pažeidžiami, socialinę riziką (atskirtį) patiriantys asmenys; kitataučiai; mažiau galimybių turintis jaunimas. Įgyvendinant šį veiksmą bus finansuojami projektai, kurie vykdys:

1. jauno verslo subjektų informavimą, konsultavimą (taip pat mentorystę), organizuos mokymus, kursus, seminarus, neformalų švietimą, teiks pagalbą randant tiekėjus ir klientus, metodinę pagalbą ir kitas paslaugas verslui aktualiais klausimais;
2. jauno verslo subjektams verslo pradžia reikalingų priemonių (t. y. patalpų, techninės, biuro ar kitos įrangos) suteikimą. Šiame punkte nurodyta veikla finansuojama, jeigu ji projekte vykdoma kartu su bent viena iš 1 punkte nurodytų veiklų.

Numatoma, kad vykdant šį veiksmą bus įtraukta ne mažiau 5 savanoriai, kurie dalyvaus veiklose.

Įgyvendinant šiuos veiksmus bus finansuojama: projektų vykdytojų darbo užmokestis, projekto veikloms vykdyti reikalingų paslaugų (lektorių, konsultantų, ekspertų, TV, straipsnių rengimo ir spausdinimo paslaugos, salės, įrangos nuoma ir kt.) ir prekių (įsigijimo išlaidos įrangos, įrenginių ir kito trumpalaikio ir/arba ilgalaikio turto įsigijimas, projekto veiklas vykdančio personalo ir tikslinės grupės kelionės išlaidos į renginius, tikslinės grupės maitinimas renginių metu, aprūpinimas mokymo priemonėmis, išlaidos savanoriškai veiklai organizuoti Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatyme nustatyta tvarka, susijusios su projekto veiklomis ir būtinos projektui įgyvendinti, pagal poreikį higienos priemonėmis (dezinfekcinio skysčiu, respiratoriais ir pan.), projekto vykdytojų patalpų šildymo, elektros, vandens, nuotekų, atliekų šalinimo, telefono, interneto paslaugų išlaidos, taikant pro ratą principą, patalpų atnaujinimo (jų nerekonstruojant ar kapitališkai neremontuojant) darbų, priemonių išlaidos netiesioginės išlaidos,

t.y. išlaidos, kurios nėra skiriamos tiesiogiai projekto veikloms įgyvendinti, tačiau yra būtinos projektui įgyvendinti ir galima nustatyti jų ryšį su tiesioginėmis projekto veiklomis.

Visos išlaidos pagrįstos, laikantis racionalaus biudžeto lėšų naudojimo principo, vadovaujantis ne didesnėmis nei rinkos kainomis, projekto vykdytojo darbo užmokesčio faktiniais duomenimis, Lietuvos statistikos departamento ataskaitomis ir kitais dokumentais.

Uždavinio veiksmai yra suprantami, teisėti, praktiškai įgyvendinami. Tai efektyviausi ir racionaliausi būdai tiesiogiai prisideda prie šio uždavinio įgyvendinimo. Veiksmai bus pradėti įgyvendinti ne vėliau kaip paskutiniaisiais Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų administravimo laikotarpio metais, t. y. 2027 m. pabaigoje, ir baigti įgyvendinti ne vėliau kaip per 2 metus nuo Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų administravimo laikotarpio pabaigos, t. y. 2029 m. pabaigoje. Visi veiksmai atitinka 2021–2027 metų investicijų programos 4.7 uždavinį „Skatinti aktyvią įtrauktį, siekiant propaguoti lygias galimybes, nediskriminavimą ir aktyvų dalyvavimą, ir gerinti įsidarbinamumą, ypač palankių sąlygų neturinčių grupių“.

	Produkto rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmė	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Siekiama reikšmė
1.	BIVP projektai, kuriuos įgyvendino NVO ir (arba) kurie įgyvendinti kartu su partneriu (skaičius)	0	0	0	0	2	4	4	1	11

1.1 UŽDAVINIO 1 ALTERNATYVA	1.1 UŽDAVINIO 2 ALTERNATYVA
1 alternatyva: plėtoti Šiaulių miesto gyventojų įsitraukimą į socialines ir sociokultūrines veiklas, siekiant lygių galimybių dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime. Šio uždavinio alternatyva svarstyta dėl visų miesto gyventojų (ne tik darbingų) įtraukimo į socialines ir sociokultūrines veiklas. Tačiau šio uždavinio alternatyva apsiriboja tik socialinėmis ir sociokultūrinėmis paslaugomis, nevykdant verslumo ugdymo ir neteikiant paramos jauno verslo subjektui. Todėl yra rizika, kad bus pasiektas tik nežymus pokytis, o didžioji dalis rezultato rodiklio reikšmės bus orientuota į BIVP projektų veiklų dalyvius, kurie po dalyvavimo veiklose toliau dalyvaus socialinei integracijai skirtose veiklose, mažesnė – dalyvavimas darbo rinkoje. Šios alternatyvos buvo atsisakyta.	1 alternatyva: ugdyti Šiaulių miesto darbingų gyventojų finansinio raštingumo, verslumo gebėjimus, sudarant palankesnes galimybes įsitvirtinti darbo rinkoje. Ši alternatyva svarstyta dėl to, kad, ypatingai socialiai pažeidžiamiems asmenims, siekiant įsitvirtinti/išlikti darbo rinkoje labai svarbūs verslumo gebėjimai, finansinis raštingumas. Ši alternatyva yra blogesnė, kadangi šiuo uždaviniu susiaurinama galimybė tikslinei grupei įgyti, plėtoti socialinius įgūdžius, dalyvauti socialinei integracijai skirtose veiklose, neužtikrinamas visapusiškas jų poreikių užtikrinimas. Šios alternatyvos atsisakyta.

1.2 UŽDAVINYS - sukurti naujų darbo vietų Šiaulių mieste, teikti kompleksinę paramą socialinio verslo kūrimui ir plėtrai, užtikrinant marginalizuotų bendruomenių, migrantų, nepalankias sąlygas turinčių grupių socialinę ir ekonominę įtrauktį.

Uždaviniu siekiama skatinti kurtis ir plėtotis, teikti paramą socialiniams verslams kuriant darbo vietas ir taip užtikrinti marginalizuotų bendruomenių, migrantų, nepalankias sąlygas turinčių grupių socialinę ir ekonominę įtrauktį. Formuluojuant uždavinį buvo vadovautasi SSGG analizės rezultatais. Pasinaudojus SSGG analizės metu identifikuotomis stiprybėmis (SR1, SR2, SR3, SR10, SR11, SR12) ir galimybėmis (GM1, GM4, GM6)), įvertinus grėsmes (GS3) planuojama, kad paramą gavusiuose socialinio verslo subjektuose sukurtos darbo vietos bus sukurtos ne mažiau 2 darbo vietos.

Uždaviniui įgyvendinti suplanuotas 1 veiksmas:

1.2.1. Skatinti ir teikti paramą socialinio verslo kūrimui ir plėtojimui, sprendžiant pažeidžiamų grupių atskirties problemas. (Ne mažiau 2 socialiniai verslai, įdarbinti ne mažiau 2 asm.). Įgyvendinant šį veiksmą bus remiamas socialinis verslas, kuris kūrybiškais, versliais, inovatyviais sprendimais didins pažeidžiamų grupių įtrauktį, t.y. spręs tikslinės grupės atskirties problemas. Lėšos bus skirtos darbo vietų sukūrimui, paslaugoms, prekėms, reikalingos įrangos įsigijimui, socialinio verslo produktų ir paslaugų sukūrimui, testavimui, rinkodaros priemonių kūrimui ir taikymui, ir kt. Sukurtos darbo vietos turi būti išlaikytos ne mažiau 1 m. Numatoma, kad vykdant šį veiksmą bus įtraukta ne mažiau 5 savanoriai, kurie dalyvaus veiklose.

Uždavinio veiksmas yra suprantamas, teisėtas, praktiškai įgyvendinamas. Toks efektyviausias ir racionaliausias veiksmas tiesiogiai prisideda prie šio uždavinio įgyvendinimo. Veiksmas bus pradėti įgyvendinti ne vėliau kaip paskutiniaisiais Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų administravimo laikotarpio metais, t. y. 2027 m. pabaigoje, ir baigti įgyvendinti ne vėliau kaip per 2 metus nuo Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų administravimo laikotarpio pabaigos, t. y. 2029 m. pabaigoje. Veiksmas atitinka 2021–2027 metų investicijų programos 4.9 uždavinį „Skatinti marginalizuotų bendruomenių, mažas pajamas gaunančių namų ūkių ir nepalankioje padėtyje esančių grupių, įskaitant specialiųjų poreikių turinčius asmenis, socialinę ir ekonominę įtrauktį vykdant integruotus veiksmus, be kita ko, teikti aprūpinimą būstu ir socialines paslaugas“.

Įgyvendinant šį uždavinį, ne mažiau 40 proc. BIVP projektų veiklų dalyvių, kurie po dalyvavimo veiklose toliau dalyvaus socialinei integracijai skirtose veiklose ir (ar) darbo rinkoje.

	Produkto rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmė	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Siekiama reikšmė
1.	BIVP projektai, kuriuos įgyvendino NVO ir (arba) kurie įgyvendinti kartu su partneriu (skaičius)	0	0	0	0	0	0	1	1	2

1.2 UŽDAVINIO 1 ALTERNATYVA	1.2 UŽDAVINIO 2 ALTERNATYVA
1 alternatyva: skatinti bendruomenėse socialinį verslą, padedantį vietoje spręsti pažeidžiamų grupių atskirties problemas. Alternatyva buvo svarstyta, kadangi orientavosi į socialinių verslų skatinimą (informacinės kampanijos, mokymų, konsultacijų vykdymą ir pan.), mažiau dėmesio skiriant įrangos įsigijimui. Ši alternatyva buvo blogesnė ir jos atsisakyta,	2 alternatyva: teikti paramą socialiniam verslui reikalingos įrangos, paslaugų įsigijimui, rinkodaros priemonių kūrimui ir taikymui. Alternatyva buvo svarstyta, kadangi būtų sprendžiama finansinė pagalba „kietiesiems“ projektams. Šis poreikis išsakytas atlikus Šiaulių m. gyventojų apklausą. Tačiau tokia

kadangi yra rizika, kad parama „minkštosioms“ veiklos neužtikrins socialinio verslo susikūrimo ir nebus kuriamos darbo vietos, nedidės marginalizuotų bendruomenių, migrantų, nepalankias sąlygas turinčių grupių socialinė ir ekonominė įtrauktis.

paramos kryptis neužtikrins kompleksinės paramos (konsultacijų, mokymų, mentorystės ir pan.) teikimo ir ilgalaikio socialinio verslo plėtojimo. Todėl šios alternatyvos atsisakyta.

GYVENAMOSIOS VIETOVĖS BENDRUOMENĖS DALYVAVIMO RENGIANČIA STRATEGIJĄ EIGA

VIEŠIEJI PRISTATYMAI IR KONSULTACIJOS

Siekiant užtikrinti visų suinteresuotų šalių įsitraukimą ir VPS atitikimą Šiaulių m. gyventojų lūkesčiams, vykdant viešuosius pristatymus, konsultacijas ir pan. vadovautasi šiais principais: viešumas, partnerystė, bendruomenės įtraukimas; diskusija pagrįstas bendradarbiavimas ir kompromiso paieška; uždavinių aiškumas, apibrėžtumas ir pagrįstumas; priemonių realumas ir įgyvendinamumas; mokymasis iš gerosios praktikos pavyzdžių Lietuvoje ir užsienyje; suderinamumas su Taisyklėmis; dėmesys VPS įgyvendinimui; strateginio planavimo proceso tęstinumas ir lankstumas.

VPS rengime dalyvavo Šiaulių m. pilietinės visuomenės ir privačiojo sektoriaus subjektai: bendruomenės, nevyriausybinių organizacijos, verslo asociacijos struktūros, Šiaulių m. gyventojai, kurie turėjo galimybę, nepriklausomai nuo amžiaus, lyties, socialinės padėties, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ir pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos teikti pasiūlymus, rekomendacijas raštu, žodžiu, elektroninėmis priemonėmis ir kitais priimtinais būdais. Projekto įgyvendinimo pradžioje, iki sutarties pasirašymo dienos, vyko informaciniai renginiai, pristatymai, diskusijos. Buvo paskelbti du kvietimai teikti projektinius pasiūlymus, kurių tikslas – atskleisti, kurios tikslinės grupės patiria ypatingą skurdo ir socialinės atskirties riziką, sunkiai integruojasi į darbo rinką arba joje negeba ilgai neišsilaikanti, patiria socialinius ir ekonominius sunkumus. Išsiaiškinti šių tikslinių grupių poreikius, galimybes, iššūkius sprendžiant jų problemas, kokios integruotos priemonės efektyviausiai didintų Šiaulių miesto gyventojų aktyvią įtrauktį, užtikrintu lygias galimybes dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, kaip įtakotų jų socialinę ir ekonominę įtrauktį kuriant ir plėtojant socialinius verslus, kiek lėšų reikia tikslams įgyvendinti. Lėšų poreikis turėjo būti pagrįstas, susietas su problemos sprendimo būdu, atsižvelgiant į rinkos kainas, komercinius pasiūlymus, darbo užmokesčio istoriniais duomenimis, Lietuvos statistikos departamento duomenimis, ataskaitomis ir pan. Informacija apie kvietimus teikti projektinius pasiūlymus buvo skelbiama visiems Šiaulių m. pilietinės visuomenės ir privačiojo sektoriaus subjektams www.siauliaivvg.lt, <https://www.siauliai.lt/lt/news/view/projektiniu-pasiulymu-teikimas-siauliu-miesto-vietos-pletros-strategijos-rengimui-2021-2027-m-finansavimo-periodui>. Informacija ir kvietimas teikti pasiūlymus vyko susitikimuose su verslo įmonėmis, bendruomenėmis, nevyriausybėmis, organizacijomis, Užimtumo tarnyba ir kitomis valstybinėmis įstaigomis, turintys tiesioginį ryšį su socialinę atskirtį ar riziką patiriančiais asmenimis.

2023 m. birželio 29 d. Šiaulių m. VVG ir Viešajai įstaigai Centrinė projektų valdymo agentūra pasirašius projekto „Šiaulių miesto vietos plėtros strategijos parengimas“ (Nr. 11-001-T-0027) (toliau – Projektas) sutartį, užtikrinant Projekto įgyvendinimo viešumą, skaidrumą, lygias galimybes ir nediskriminavimą, informacijos prieinamumui, dalyvavimui rengiant VPS buvo pasitelktos efektyviausios priemonės. Šiaulių m. VVG patalpose, visiems gerai matomoje vietoje pakabintas A3 formato plakatas su projekto viešinimo ženklais, finansavimo šaltiniais ir kt. Apie Projektą, t.y. apie galimybę dalyvauti VPS rengime pastoviai buvo atnaujinama informacija Šiaulių m. VVG <http://www.siauliaivvg.lt>, Šiaulių m. VVG steigėjų Šiaulių m. savivaldybės (<https://www.siauliai.lt/news/view/siauliu-miesto-vietos-veiklos-grupe-igyvendina-projekta-siauliu-miesto-vietos-pletros-strategijos-parengimas>), Šiaulių jaunimo organizacijų asociacijos „Apskritasis stalas“ (<https://www.facebook.com/siauliuapskritasisstalas/>), Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų (<https://rumai.lt/naujienos/siauliu-miesto-vietos-veiklos-grupe-igyvendina-projekta/>), Šiaulių pramoninkų asociacijos (<http://siauliai-pramone.lt/uncategorized/5026/>) ir kituose Šiaulių m. VVG narių, socialinių partnerių interneto

svetainėse, facebook paskirose (<https://www.facebook.com/juspo.lt> ir kt.) (<https://visuomeninesiniciatyvos.lt/>.)

Informaciniuose pranešimuose nurodyti Šiaulių m. VVG kontaktai (telefono numeris, el. pašto adresas, buveinės adresas), kuriais galima konsultuotis, teikti pasiūlymus, atsakyti gyventojams į klausimus, susijusius su VPS rengimu, Projekto įgyvendinimu ir pan. neprisirišant prie renginių laiko.

2023 m. rugsėjo mėn. sukurta ir ištransliuota laida per Šiaulių TV, išspausdintas straipsnis dienraštyje, skelbta informacija radijuje. Toks viešinimo būdas, bendruomenės informatyvumas, ypatingai efektyvus asmenims, kurie nemoka naudotis IT, asmenims turintiems judėjimo ir kt. negalią.

Viso Projekto įgyvendinimo metu, tame tarpe ir iki sutarties pasirašymo dienos, buvo organizuojami penki vieši susitikimai, kuriuose dalyvavo 20 Šiaulių m. pilietinės visuomenės ir privačiojo sektoriaus subjektai (bendruomenės, NVO, verslo asociacijos struktūros) ir Šiaulių m. gyventojų. Visi dalyvavusieji buvo įtraukti į diskusiją, išklaustyti visų norinčių pasisakyti nuomonės, priimti bendri VPS rengimui būtini sprendimai. Susitikimai vyko Šiaulių m. VVG patalpose, Užimtumo tarnybos Šiaulių klientų aptarnavimo departamente, Šiaulių m. savivaldybėje.

Vasario–gegužės mėn. susitikimuose-konsultacijose buvo pristatyti VPS rengimo tikslai, tinkami pareiškėjai, tinkamos finansuoti pagal VPS veiklos ir projektai bei išlaidų kategorijos, kurioms gali būti skiriamas ES+ ir ERPF finansavimas. Po susitikimų vyko konsultacijos, kurių metu individualiai buvo aptarti tikslinių grupių poreikiai, galimybės, iššūkiai, su kuriais susiduria Šiaulių m. gyventojai sprendžiant ekonomines, socialines integracijos į darbo rinką ir visuomenę problemas. Šios išvalgos buvo labai svarbios VPS rengimui.

Rugpjūčio–rugsėjo mėn. viešai pristatytas Šiaulių m. VVG parengtas VPS projektas. Šiaulių m. bendruomenės nariai, Šiaulių m. savivaldybės specialistai, tarybos nariai buvo supažindinti su VPS numatytais tikslais, uždaviniais, veiksmais, tikslinėmis grupėmis bei planuojamu lėšų poreikiu, pristatyti vykusios gyventojų apklausos rezultatai, aptartos projektinės idėjos, SSGG analizė ir kt., svarbi informacija, susijusi su VPS parengimu ir įgyvendinimu.

Projekto įgyvendinimo metu suburta darbo grupė, kurią sudarė specialistai, atstovaujantys švietimą (Vilniaus universiteto Šiaulių akademiją, Šiaulių technologijų mokymo centrą), Užimtumo tarnybą, Socialinių paslaugų skyrių, NVO, tame tarpe ir bendruomenes, jaunimą, verslo sektorių, įsitraukimas į VPS rengimą, buvo labai svarbus atliepian tikslinių grupių lūkesčius, įvertinant pasirinktų alternatyvių tikslo, uždavinių ir veiksmų įgyvendinimo galimybes, rengiant potencialių veiksmų planą, planuojant biudžetą ir kt. Suteikiant galimybę visiems darbo grupės nariams dalyvauti darbo grupėje, susitikimai buvo organizuojami Šiaulių m. VVG patalpose, nuotoliniu būdu, savo išvalgas galėjo pateikti ir raštu, nepriklausomai nuo darbo grupės susitikimų laiko. Vyko trys darbo grupės susitikimai:

1. 2023-06-23, 10 val. buvo pristatytas finansuojamos VPS rengimo planas, Taisyklės, 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos, patvirtintos Europos Komisijos 2022 m. rugpjūčio 3 d. sprendimu Nr. C(2022) 5742, 4 prioriteto „Socialiai atsakingesnė Lietuva“ uždaviniai (4.7. ir 4.9.), kokioms veiklos kryptims bus skirtos Europos socialinio fondo, LR valstybės biudžeto (ES+) ir Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) investicijos. Pristatyti VPS rengimo etapai, gyventojų, juridinių asmenų iškeltos problemos, lėšų poreikis ir kt., aptartas preliminarus VPS tikslas, uždaviniai, tikslinės grupės.
2. 2023-07-14, 10 val. išnagrinėti gyventojų nuomonės tyrimo rezultatai, atlikta Šiaulių m. ir VPS rengimui būtina SSGG analizė, darbo grupės narių aptartos

Šiaulių m. stipriausios bei silpniausios sritys (vidinės), galimos grėsmės bei galimybės (išorinės).

3. 2023-08-07, 10 val. suformuluoti galutiniai VPS uždaviniai, alternatyvos, veiksmai, lėšų poreikis veiksams įgyvendinti, finansavimo šaltiniai, patvirtintos į veiksmus įtraukiamos tikslinės grupės.

Viešieji pristatymai ir konsultacijos tokia apimtimi užtikrino skaidrų, viešą į Šiaulių miesto gyventojus orientuotą VPS parengimą.

Darbo grupės susitikimai, Šiaulių m. savivaldybės tarybos ir Šiaulių regiono tarybos posėdžiai yra vieši, todėl Šiaulių m. gyventojams buvo suteikta galimybė dalyvauti VPS rengimo ir tvirtinimo procese.

ŠIAULIŲ MIESTO 2022-2029 M. VIETOS PLĖROS STRATEGIJOS FINANSINIS VEIKSMŲ PLANAS

1. TIKSLAS - Šiaulių miesto socialinę atskirtį (riziką) patiriančių darbingų gyventojų, marginalizuotų bendruomenių ir kitų socialiai pažeidžiamų grupių padidėjęs aktyvumas ir lygios galimybės dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, išplėtoti socialiniai verslai ir integracijos paslaugos, kuriant socialinę gerovę.										
		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	viso 2022-2029 m.
	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	58000,00	192275,00	253125,00	299000,00	76400,00	5500,00	884300,00
	Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	20000,00	20000,00	44000,00	47350,00	131350,00
	LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	4702,70	15589,87	22145,27	25864,86	9762,16	4285,13	82349,99
	Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	5532,59	18341,02	22160,17	27197,93	6625,99	524,64	80382,35
	Privačios lėšos	0,00	0,00	5532,59	18341,02	29946,34	33660,57	16343,81	9558,03	113382,37
	Iš viso tikslui:	1291764,70								
1.1 UŽDAVINYS - Sustiprinti Šiaulių miesto darbingų gyventojų, ypač socialiai pažeidžiamų asmenų, aktyvią socialinę įtrauktį, padidinti lygias galimybes dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime.										
	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	58 000,00	192 275,00	253 125,00	299 000,00	76 400,00	5 500,00	884300
	Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	4 702,70	15 589,87	20 523,65	24 243,24	6 194,59	445,94	71699,99
	Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	5 532,59	18 341,02	22 160,17	27 197,93	6 625,99	524,64	80382,35
	Privačios lėšos	0,00	0,00	5 532,59	18 341,02	26 130,76	29 844,99	7 949,53	524,64	88323,54
	Iš viso uždaviniui:	1124705,87								

1.1.1. Veiksmas. <i>Taikyti prevencines, integruotas priemones socialinę atskirtį patiriantiems asmenims.</i>	Atranka atviro konkurso būdu	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	50 000,00	105 475,00	106 525,00	145 000,00	0,00	0,00	407 000,00
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	4 054,05	8 552,03	8 637,16	11 756,76	0,00	0,00	33 000,00
		Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	4 769,48	10 061,21	10 161,37	13 831,48	0,00	0,00	38 823,53
		Privačios lėšos	0,00	0,00	4 769,48	10 061,21	10 161,37	13 831,48	0,00	0,00	38 823,53
		Iš viso veiksmai:	517 647,06								
1.1.2. Veiksmas. <i>Teikti kompleksinę (re)integracijos į darbo rinką pagalbą mažiau galimybių turintiems jaunuoliams.</i>	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	8 000,00	10 000,00	18 500,00	19 000,00	0,00	0,00	55 500,00
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	648,65	810,81	1 500,00	1 540,54	0,00	0,00	4 500,00
		Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	763,12	953,90	1 764,71	1 812,40	0,00	0,00	5 294,12
		Privačios lėšos	0,00	0,00	763,12	953,90	1 764,71	1 812,40	0,00	0,00	5 294,12
		Iš viso veiksmai:	70 588,24								
1.1.3. Veiksmas. <i>Vykdyti veiklas užtikrinančias lygias galimybes migrantams, pabėgėliams, kitataučiams</i>	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	15 000,00	25 000,00	32 000,00	15 000,00	5 500,00	92 500,00
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	0,00	1 216,22	2 027,03	2 594,59	1 216,22	445,94	7 500,00

<i>dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime.</i>	konkurso būdu	Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	1 430,84	2 384,74	3 052,46	1 430,84	524,64	8 823,53
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	1 430,84	2 384,74	3 052,46	1 430,84	524,64	8 823,53
		Iš viso veiksmui:	117 647,06								
1.1.4. Veiksmas. <i>Igyvendinti neformalias iniciatyvas stiprinant Šiaulių bendruomenės (gyventojų) verslumą.</i>	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	36 800,00	39 000,00	47 000,00	40 000,00	0,00	162 800,00
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	0,00	2 983,78	3 162,16	3 810,81	3 243,24	0,00	13 199,99
		Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	3 510,33	3 720,19	4 483,31	3 815,58	0,00	15 529,41
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	3 510,33	3 720,19	4 483,31	3 815,58	0,00	15 529,41
		Iš viso veiksmui:	207 058,81								
1.1.5. Veiksmas. <i>Vykdyti veiklas darbingų 60 m. ir vyresnio amžiaus asmenų socialinio ir darbinio aktyvumo didinimui.</i>	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	20 000,00	35 000,00	36 000,00	8 900,00	0,00	99 900,00
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	0,00	1 621,62	2 837,84	2 918,92	721,62	0,00	8 100,00
		Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	1 907,79	3 338,63	3 434,02	848,97	0,00	9 529,41
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	1 907,79	3 338,63	3 434,02	848,97	0,00	9 529,41
		Iš viso veiksmui:	127 058,82								
1.1.6. Veiksmas. <i>Teikti paramą</i>	Viešieji ir	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	5 000,00	29 100,00	20 000,00	12 500,00	0,00	66 600,00

[illegible]

		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	20 000,00	20 000,00	44 000,00	47 350,00	131350
		LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	0,00	0,00	1 621,62	1 621,62	3 567,57	3 839,19	10650
		Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	0,00	3 815,58	3 815,58	8 394,28	9 033,39	25058,83
		Iš viso uždaviniui:	167058,83								
1.2.1. Veiksmas. <i>Skatinti ir teikti paramą socialinio verslo kūrimui ir plėtojimui, sprendžiant pažeidžiamų grupių atskirties problemas.</i>	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	20 000,00	20 000,00	44 000,00	47 350,00	131 350,00
		LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	0,00	0,00	1 621,62	1 621,62	3 567,57	3 839,19	10 650,00
		Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	0,00	3 815,58	3 815,58	8 394,28	9 033,39	25 058,83
		Iš viso veiksmui:	167 058,83								

Lėšos strategijos įgyvendinimui	iš viso:	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
Europos socialinis fondas +	884 300,00	0,00	0,00	58 000,00	192 275,00	253 125,00	299 000,00	76 400,00	5 500,00
Europos regioninės plėtros fondas	131 350,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20 000,00	20 000,00	44 000,00	47 350,00
LR valstybės biudžetas	82 349,99	0,00	0,00	4 702,70	15 589,87	22 145,27	25 864,86	9 762,16	4 285,13

Savivaldybės biudžeto lėšos	80 382,35	0,00	0,00	5 532,59	18 341,02	22 160,17	27 197,93	6 625,99	524,64
Privačios lėšos	113 382,37	0,00	0,00	5 532,59	18 341,02	29 946,34	33 660,57	16 343,81	9 558,03

Lėšos strategijos administravimui	iš viso:	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Europos regioninės plėtros fondas	170 000	0,00	0,00	25 000,00	25 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00
LR valstybės biudžetas	30 000	0,00	0,00	4 411,76	4 411,76	5 294,12	5 294,12	5 294,12	5 294,12
Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Iš viso vietos plėtros strategijai:	
Europos socialinis fondas +	884 300,00
Europos regioninės plėtros fondas	301 350,00
LR valstybės biudžetas	112 349,99
Savivaldybės biudžeto lėšos	80 382,35
Privačios lėšos	113 382,37

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS VALDYMO, STEBĖSENOS IR VERTINIMO TVARKA

VPS VALDYMAS, STEBĖSENA, VERTINIMAS IR KEITIMAI			
1. Atsakomybių tarp Šiaulių m. VVG organų pasiskirstymas VPS bus įgyvendinama ir jos stebėseną vykdoma vadovaujantis Taisyklėmis. Šiaulių m. VVG valdymo organai atsakingi už veiksmų, skirtų VPS įgyvendinti atranką, koordinavimą ir stebėseną. VVG valdymo organų (toliau - Subjektas) pasiskirstymas funkcijomis (3 lentelė) reglamentuotas Šiaulių m. VVG įstatais (žr. http://www.siauliaivvg.lt/wp-content/uploads/2016/12/%C5%A0iauli%C5%B3-miesto-VVG-%C4%AFstatai.pdf). VPS įgyvendinime dalyvaujantys Subjektai savo veikloje vadovaujasi steigimo dokumentais, šia VPS, patvirtintais teisės aktais, reglamentuojančiais VPS įgyvendinimą, vykdo jiems priskirtas funkcijas, kurias atliekant siekiama užtikrinti savalaikį, efektyvų, veiksmingą, skaidrų, objektyvų, išvengiant interesų konflikto, lygių galimybių ir nediskriminavimo principų nepažeidžiantį VPS įgyvendinimą.			
Eil. Nr.	Subjektas	Funkcijos, vadovaujantis Šiaulių m. VVG įstatais	Funkcijos rengiant ir įgyvendinant VPS
1.	Visuotinis narių susirinkimas	1. Pildo, keičia ir tvirtina įstatus; 2. Renka ir atšaukia valdybos narius, pirmininką; 3. Svarsto ir tvirtina metinę finansinę atskaitomybę bei valdybos parengtą veiklos ataskaitą; 4. Priima sprendimus steigti, reorganizuoti, likviduoti padalinius; 5. Priima sprendimą dėl pertvarkymo ir pabaigos.	Tvirtina valdybos parengtus dokumentus (kvietimus teikti paraiškas, atrinktų projektų sąrašus, metines/galutinę ataskaitas ir kt.).
2.	VVG valdymo organai	Kolegialus valdymo organas – Šiaulių m. VVG valdyba 1. Organizuoja vietos plėtros VPS rengimą ir įgyvendinimą; 2. Tvirtina vietos plėtros strategiją; 3. Tvirtina darbo užmokesčio fondą; 4. Svarsto ir tvirtina bei pateikia visuotiniam narių susirinkimui aprobuoti Šiaulių m. VVG veiklos programą; 5. Įgyvendina Visuotinio narių susirinkimo aprobuotą Asociacijos veiklos programą, vykdo kitus visuotinio narių Susirinkimo priimtus sprendimus; 6. Vykdo iš dalies ar visiškai Asociacijos lėšomis finansuojamų projektų atranką.	
			1. Tvirtina dokumentus ir teikia visuotiniam narių susirinkimui. 2. Atsakinga už vietos plėtros atranką, tvirtinimą ir stebėsenos rezultatų vertinimą.

		Vienasmenis valdymo organas – Asociacijos pirmininkas	
		3. Atsako už VVG veiklos organizavimą bei jos tikslų įgyvendinimą; 4. Organizuoja bei koordinuoja VVG veiklą; 5. Atsiskaito už veiklą valdybai ir visuotiniam narių susirinkimui; 6. Organizuoja ir koordinuoja administracinę veiklą; 7. Kontroliuoja Asociacijos tikslų įgyvendinimą; 7. Pristato veiklos ataskaitą valdybai ir atsiskaito visuotiniam narių susirinkimui. 8. Valdyba teikia visuotiniam narių susirinkimui tvirtinti 9. Teikia visuotiniam narių susirinkimui tvirtinti Asociacijos dokumentų projektus, kuriuos pagal šiuos Įstatus ir Lietuvos Respublikos įstatymus turi priimti ir/ar patvirtinti visuotinis narių susirinkimas.	1. Atsako už koordinavimą ir stebėsenos vykdymą. 2. Organizuoja ir koordinuoja administracinę veiklą.
3.	Administracija	1. Užtikrina tikslų ir uždavinių įgyvendinimą; 2. Administruoja Šiaulių m. VVG administracinę veiklą; 3. Už savo veiklą atsiskaito valdybai.	1. Teikia susistemintą, apdorotą informaciją Šiaulių m. VVG pirmininkui ir Valdybai; 2. Koordinuoja VPS įgyvendinimui administruoti procedūras; 3. Teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę projektų rengėjams; 4. Organizuoja projektų atranką, sudaro projektų sąrašus; 5. Dalyvauja projektų vykdytojų renginiuose, vykdo stebėseną. 6. Rengia bendrą ir detalią informaciją apie projektų įgyvendinimo metu pasiektus rodiklius, pažangą; 7. Organizuoja bendradarbiavimą su kitų miestų vietos veiklos grupėmis. 8. Vykdo viešinimo kampaniją.

3 lentelė. Šiaulių m. VVG valdymo struktūra

2. VPS veiksmų ir juos įgyvendinančių projektų vykdytojų atrankos procedūros

VPS veiksmų ir juos įgyvendinančių projektų vykdytojų atrankos procedūros (toliau – Procedūros) nustato projektų atrankos dokumentų parengimo, projektų vertinimo, sąrašų sudarymo, VPS stebėsenos, keitimo tvarką. Procedūros užtikrina Taisyklių 4.5. papunktyje (žr. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/324d68a056fa11edba0ded10be2fa21c?jfwid=-eel4y861q>) nurodytų principų (partnerystės ir atvirumo, lyčių lygybės, nediskriminavimo, jaunimo dalyvavimo) įgyvendinimą.

Įgyvendinant VPS, vadovaujantis VPS įgyvendinimo laikotarpiu (2022–2029 m.) galiojančiais teisės aktais ir kitais aktualiais dokumentais, bus parengtos ir Šiaulių m. VVG valdyboje patvirtintos VPS įgyvendinimui administruoti procedūros.

Rengiant VPS veiklą ir jų įgyvendinimo projektų vykdytojų atrankos procedūras bus vadovujamasi Lietuvos Respublikos partnerystės sutartimi, patvirtinta Europos Komisijos 2022 m. balandžio 22 d. įgyvendinimo sprendimu, kuriuo patvirtinama partnerystės sutartis su Lietuvos Respublika (apie nurodytą sprendimą Europos Komisija pranešė dokumentu Nr. C(2022)2427) su visais pakeitimais. 1.5.1 skyriuje nustatytu horizontaliuoju partnerystės principu, 1.5.2 skyriuje nustatytu horizontaliuoju vyrų ir moterų lygiu galimybių skatinimo, nediskriminacijos principu ir Partnerystės sutarties 1.5.4 skyriuje nustatytu horizontaliuoju jaunimo principu. Tai yra, atrenkant Strategijos veiksmų įgyvendinančius projektų vykdytojus, vertinant pateiktų projektų veiklą veiksmingumą, inovatyvumą nebus daromas skirtumas tarp vyrų ar moterų, bus skatinamas dalyvauti projektų veiklose jaunimas iki 29 metų, bus užkirstas kelias bet kokiai diskriminacijai dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ir pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos. Bus atsižvelgta į jaunimo grupių situaciją bei poreikius, bus suteiktos įvairioms socialinėms ir marginalizuotoms grupėms galimybės teikti projektus, juos įgyvendinti ir/ar dalyvauti jų veiklose.

Šiaulių m. VVG, rengdama projektų atrankos dokumentus, gali konsultuotis su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Centrinę projektų valdymo agentūra (CPVA).

Procedūras sudarys šie skyriai:

I skyrius. Projektų atrankos dokumentų parengimas

Iki kvietimų projektų atrankai (toliau – Kvietimas), atsižvelgiant į VPS veiksmus, tikslinę grupę, suplanuotas lėšas bus rengiamas projektų vertinimo ir atrankos vidaus tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) ir parengti projektų atrankos kriterijai, nustatant ir jų vertinimo balus. Aprašą ir atrankos kriterijus, jų vertinimo balus tvirtins Šiaulių m. VVG valdyba. Paskelbus Kvietimą ir projektų vertinimo etape, Aprašas ir atrankos kriterijai, jų vertinimo balai nekeičiami. Kvietime bus nurodyti: VPS veiksmas kuriam įgyvendinti skelbiamas Kvietimas; projektų atrankos kriterijai; vertinimo ir atrankos tvarka arba detali informacija, kur galima ja susipažinti; reikalavimai projektams ir jų pareiškėjams; paramos lėšos ir finansavimo šaltiniai, privalomos pareiškėjo ar kitos privačios lėšos, jei taikoma, Šiaulių m. savivaldybės biudžeto lėšos (Šiaulių m. savivaldybės prisidėjimas prie VPS atskirų veiksmų patvirtintas 2023-07-13 Šiaulių m. savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-311 „Dėl prisidėjimo prie 2021-2027 m. Šiaulių miesto vietos plėtros strategijos įgyvendinimo“); informacija apie planuojamus galimų pareiškėjų mokymus (mokymai organizuojami ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo Kvietimo paskelbimo), konsultacijas; projektų pateikimo būdas ir teikimo laikotarpis, kuris turi būti ne trumpesnis kaip 1 kalendorinis mėnuo nuo Kvietimo paskelbimo, išskyrus atvejus, kai dėl paskelbtos ekstremalios situacijos ar kitų, iš anksto nenumatytų aplinkybių nėra galimybės laikytis šio termino; kita informacija, kuri, Šiaulių m. VVG

nuomone, yra svarbi, siekiant užtikrinti skaidrią, interesų konflikto vengiančią, objektyvią, nediskriminuojančią, VPS nuostatas atitinkančią projektų atranką.

Kviečiant teikti projektus atrankai bus nurodoma, kad pareiškėjai (juridiniai asmenys), siekiantys gauti paramą, turės užtikrinti, kad projekte bus laikomasi lygių galimybių bei nediskriminavimo užtikrinimo principų ir bus užkirstas kelias bet kokiai diskriminacijai, susijusiai su lytimi, rase, etnine kilme, religija ar tikėjimu, negalia, amžiumi ar seksualine orientacija. Visi pareiškėjai turės vienodas galimybes gauti paramą pagal VPS veiksmus.

II skyrius. Projektų vertinimas

Šiaulių m. VVG pateikti projektai registruojami fiksuojant gavimo datą, laiką sekundžių tikslumu, suteikiamas registracijos numeris, nurodomas projekto pareiškėjas (juridinis asmuo), projekto pavadinimas.

Projektus vertins Šiaulių m. VVG valdybos paskirti projektų vertintojai (toliau – Vertintojai). Šiaulių m. VVG valdybos nariai negali būti skiriami Vertintojais. Prieš atlikdamas vertinimą, Vertintojas turi patvirtinti savo konfidencialumą ir nešališkumą pasirašydamas konfidencialumo ir nešališkumo deklaraciją. Šiaulių m. VVG pirmininkas užtikrins, kad paskirto asmens dalyvavimas vertinant projektą nesukeltų interesų konflikto.

Projektai vertinami vadovaujantis Kvietime nurodytais atrankos kriterijais ir atrankos sąlygomis, taip pat Procedūrų ir Aprašo nuostatomis. Projektų vertintojai rengia ir Šiaulių m. VVG valdybai teikia projektų vertinimo ataskaitas, kurios turi būti aiškos ir argumentuotos. Už projektų vertinimo ir vertinimo ataskaitų kokybę atsako Šiaulių m. VVG pirmininkas. Projektų vertinimo metu Vertintojas gali atlikti projekto patikrą projekto pareiškėjo vietoje. Projektai vertinami dviem etapais: 1. Administracinės atitikties vertinimas: patikrinama, ar projekto paraiškoje visi laukai užpildyti, ar pridėti visi nurodyti dokumentai; 2. Naudos ir kokybės vertinimas atliekamas vadovaujantis Aprašu, Procedūromis ir Taisyklėmis. Šiaulių m. VVG, atsižvelgdama į Vertintojų ataskaitoje pateiktą išvadą, sudaro į siūlomų finansuoti projektų sąrašą (toliau – Sąrašas). Bendra projektų, atrinktų konkrečiam VPS veiksmui įgyvendinti ir įtrauktų į Sąrašą, biudžeto paramos lėšų suma negali viršyti VPS atitinkamam veiksmui numatytos paramos ir Šiaulių m. savivaldybės prisidėjimo lėšų sumos. Prisidėjimas nuosavomis ar kitomis privačiomis lėšomis turi būti ne mažesnis nurodytai lėšų sumai.

III skyrius. Sąrašų sudarymas

Šiaulių m. VVG pirmininko vadovaujama administracija, atsižvelgdama į Vertintojų ataskaitoje pateiktą vertinimo išvadą sudaro Sąrašą surinktų balų mažėjimo tvarka. Jeigu projektas surinko vienodą balų skaičių, pirmumas teikiamas anksčiau pagal datą ir laiką pateikusiam projektui. Jeigu Šiaulių m. VVG nustato, kad visiems pagal Kvietimą pateiktiems ir tinkamiems projektams paramos lėšų nepakanka, sudaromas rezervinis sąrašas surinktų balų mažėjimo tvarka. Jeigu projektas surinko vienodą balų skaičių, pirmumas teikiamas anksčiau pagal datą ir laiką pateikusiam projektui.

Sąrašą ir rezervinį sąrašą tvirtina Šiaulių m. VVG visuotinis narių susirinkimas arba kolegialus valdymo organas, jeigu jam visuotinis narių susirinkimas yra suteikęs šią teisę. Prieš priimant sprendimus, kuriais tvirtinamas Sąrašas ir (ar) rezervinis sąrašas, kiekvienas Šiaulių m. VVG sprendimo priėmimo dalyvaujantis asmuo (Šiaulių m. VVG narių susirinkimo narys arba kolegialaus valdymo organo, kuriam visuotinis narių susirinkimas yra suteikęs teisę priimti Šiaulių m. VVG sprendimus dėl sąrašų sudarymo, keitimo, narys) turi patvirtinti savo konfidencialumą ir nešališkumą,

Šiaulių m. VVG ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo Sąrašo ar rezervinio sąrašo patvirtinimo dienos raštu informuoti visus pareiškėjus, pagal skelbtą Kvietimą pateikusių

projektus, apie visus Šiaulių m. VVG priimtus sprendimus, susijusius su jo (jų) projektu, nurodydama sprendimų priėmimo motyvus.

Šiaulių m. VVG patvirtintas Sąrašas negali būti laikomas galutiniu sprendimu projektui skirti paramos lėšas. Galutinį sprendimą dėl projekto finansavimo priima Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija. Dėl Šiaulių m. savivaldybės prisidėjimo lėšų atskiriems projektams priima sprendimą Šiaulių m. savivaldybės taryba.

IV skyrius. VPS stebėsenos tvarka

VPS stebėsenos tikslas – laiku identifikuoti projektų rengimo ir įgyvendinimo problemas, keliančias riziką VPS tinkamam įgyvendinimui, ir imtis veiksmų šioms rizikoms suvaldyti (atlikti papildomas projektų rengėjų, vykdytojų gebėjimams stiprinti skirtas veiklas, keisti Sąrašą ir (ar) kt.). Už stebėseną atsakinga Šiaulių m. VVG pirmininko vadovaujama administracija ir Šiaulių m. VVG valdyba. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija prižiūri kaip Šiaulių m. VVG atlieka VPS stebėseną.

Šiaulių m. VVG, atlikdama stebėseną, rinks, analizuos, sistemins faktinę informaciją: dalyvaus projektų vykdytojų renginiuose, bendraus su paslaugų teikėjais, tiksline grupe, atliks projektų pažangos ir kokybės vertinimą, analizuos faktinę eigą, pažangą, atliks kiekybinį ir kokybinį palyginimą su VPS numatytais uždaviniais, veiksmais, rezultatais, stebėsenos rodikliais, finansiniame veiksmų plane suplanuotomis lėšomis ir kt.

Šiaulių VVG stebėsenos rezultatus pateiks metinėse VPS įgyvendinimo ataskaitose, kurias rengiamos vieną kartą per kalendorinius metus. Ataskaitas tvirtins Šiaulių VVG visuotinis narių susirinkimas. Ataskaitos bus patalpintos Šiaulių m. VVG interneto svetainėje www.siauliai.lt, viešinama Šiaulių m. VVG steigėjų, socialinių partnerių interneto svetainėse ir/arba facebook paskyroje. Ataskaitos bus teikiamos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai. Įgyvendinus paskutinį VPS veiksmą, Šiaulių m. VVG parengs galutinę ataskaitą, kurią tvirtins Šiaulių m. VVG visuotinis narių susirinkimas, ir pateiks ją Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai. Duomenys metinėms ir galutinei ataskaitai bus gaunami iš ataskaitų, kurias teiks pareiškėjai. Efekto rodikliai bus gaunami iš Lietuvos statistikos departamento.

VPS įgyvendinimo metu bus parengta VPS stebėsenos tvarka, užtikrinanti, kad nuolat būtų renkama ir sisteminama informacija apie planuotas ir pasiektas rezultato ir produkto rodiklių reikšmes, atrinktus finansuoti ir baigtus įgyvendinti projektus ir ši informacija būtų pateikiama Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai ir viešinama ne rečiau kaip kartą per metus;

V skyrius. VPS keitimo procedūra

VPS esminį arba neesminį keitimą gali inicijuoti Šiaulių m. VVG ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.

Šiaulių m. VVG gali keisti VPS kai:

- būtina keisti dėl teisės aktų, reglamentuojančių rengimą, įgyvendinimą, vietos plėtros strategijoms įgyvendinti ir (ar) vietos plėtros strategijų įgyvendinimui administruoti skirtų projektų finansavimo sąlygas, reikalavimų;
- VPS įgyvendinimo teritorijoje įvykus ekonominiams, socialiniams ir (ar) demografiniams pokyčiams, dėl kurių pasikeitė VPS įgyvendinimo teritorijos vystymosi poreikiai ir galimybės;
- esant VPS įgyvendinimo ar įgyvendinimo administravimo sunkumų, dėl kurių kyla rizika neįgyvendinti VPS uždavinių, veiksmų, nepasieki VPS įgyvendinimo stebėsenos rodikliai ir ar tinkamai neatlikti Šiaulių m. VVG nustatytų pareigų;
- siekiant atsižvelgti į VPS įgyvendinimo vertinimo išvadas ir rekomendacijas.

Šiaulių m. VVG valdyba, apsvarsčiusi pateiktą VPS stebėsenos medžiagą, turi teisę priimti arba nepriimti sprendimą siūlyti keisti VPS. Šiaulių m. VVG pirmininkas parengęs Šiaulių m. VVG valdybos siūlytus VPS pakeitimus teikia juos tvirtinti Šiaulių m. VVG visuotiniam narių susirinkimui. Šiaulių m. VVG visuotinis narių susirinkimas turi teisę teikti pastabas pateiktam VPS pakeitimo projektui. Susirinkimui patvirtinus VPS pakeitimus, Šiaulių m. VVG pirmininkas raštu derina VPS keitimą su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.

Vykdamas esminį VPS keitimą Šiaulių m. VVG turi vykdyti konsultacijas su Šiaulių m. gyventojais dėl planuojamų VPS pakeitimų. Jeigu inicijuojamu VPS pakeitimu keičiami VPS tikslai, uždaviniai, VPS pakeitimai turi būti pristatomi Šiaulių regiono plėtros tarybai ir gaunama Šiaulių regiono plėtros tarybos sprendimu patvirtintą išvadą, kad atlikus inicijuojamus VPS pakeitimus VPS ir toliau atitiks Šiaulių regiono plėtros plano prioritetus, tikslus, uždavinius. Jeigu inicijuojamu VPS pakeitimu didinama VPS įgyvendinti numatyta Šiaulių m. savivaldybės biudžeto lėšų suma, turi būti gaunamas Šiaulių m. savivaldybės tarybos sprendimas inicijuojamam VPS keitimui.

Įgyvendinant VPS bus siekiama kuo didesne apimtimi įtraukti ir paskatinti jaunos asmenis aktyviai dalyvauti tiek įgyvendinant projektus, tiek administruojant VPS įgyvendinimą, Organizuojant Šiaulių m. VVG valdymo organo – Šiaulių m. VVG valdybos darbą bus užtikrintas lygiateisis jaunų asmenų dalyvavimas bei jaunimo interesų atstovavimas, proporcingas lyčių atstovavimas.

Partnerystės stiprinimui bus užtikrinamas partnerių įtraukimas į visus VPS įgyvendinimo etapus. Bus teikiama visa su VPS įgyvendinimu svarbi, aktuali informacija efektyviam dalyvavimui visuose procesuose. Tokiu būdu bus užkirstas kelias interesų konfliktui, užtikrinamas VPS įgyvendinimo skaidrumas, efektyvumas ir racionalus lėšų panaudojimas užtikrinant socialinę atskirtį patiriančių asmenų, mažiau galimybių turinčio jaunimo, darbingų 60 m. ir vyresnio amžiaus asmenų, migrantų, pabėgėlių, kitataučių, marginalizuotų grupių asmenų, jauno verslo subjektų lygių galimybių dalyvauti darbo rinkoje, visuomenės gyvenime, didinant jų socialinę ir ekonominę įtrauktį. Pasiiekti rezultatai prisidės prie 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos 4.7 ir 4.9 konkrečių uždavinių rezultato rodiklių pasiekimo, prie tvarios Šiaulių miesto plėtros strategijos, 2022–2030 m. Šiaulių regiono plėtros plano tikslų įgyvendinimo.